

Danskernes holdninger til unges alkoholvaner 2014

- en kortlægning

Danskernes holdninger til unges alkoholvaner 2014

Denne rapport er udarbejdet af Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens 'Fuld af liv'-kampagnes evalueringsenhed ved:

Marie-Louise Mahler Sørensen

- Praktikant, stud.scient.san. (Sundhedsfaglig kandidat)

Natasha Sommer

- Praktikant, stud.scient.san. (Sundhedsfaglig kandidat)

Anne Sofie Christensen

- Analyse- og evalueringskonsulent, cand.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)

Christine Lind Behrens,

- Analyse- og evalueringskonsulent, cand.scient.san.publ. (Folkesundhedsvidenskab)
- Ansvarlig kontaktperson for denne kortlægning – kan kontaktes på behrens@cancer.dk og tlf.: 35 25 77 36

Uddrag, herunder figurer og kortere citater, er tilladt med kildeangivelse:

Mahler Sørensen ML, Sommer N, Christensen AS & Behrens CL

Danskernes holdninger til unges alkoholvaner 2014

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba) 2015

Kræftens Bekæmpelse

Forebyggelse & Oplysning

Strandboulevarden 49

2100 København Ø

Tlf: 35 25 75 00

Rapporten findes udelukkende i elektronisk form og er tilgængelig via www.fuldafliv.dk

Forside: Colourbox

ISBN: 978-87-7064-268-2

Copyright©

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden smba (TryghedsGruppen smba)

September 2015

Alle rettigheder forbeholdes.

Forord

Alkohol er skadeligt for helbredet og er forbundet med både ulykker og over 60 forskellige sygdomme. Alene i Danmark forårsager alkohol ca. 4.000 dødsfald om året, og alkohol har siden 1988 været på WHO's liste over stoffer, der med sikkerhed er kræftfremkaldende for mennesker. Mindst 5 % af alle kræfttilfælde i Danmark er relateret til alkohol. Det svarer til 1.800 kræfttilfælde om året.

Alkoholvaner grundlægges i ungdommen og vi ved, at unge er særligt sårbare over for alkohol.

Danske unge drikker mere og oftere end unge i resten af Europa. De senere år er der dog sket en positiv ændring i danske unges alkoholadfærd. De er blevet ældre, før de begynder at drikke, og de drikker mindre end for nogle år tilbage. Trods de positive tendenser, drikker danske unge fortsat rigtig meget alkohol og udsætter sig for en stor helbredsrisiko. På den baggrund igangsatte Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden i 2014 alkoholkampagnen 'Fuld af Liv'. Det er en kampagne der, trods en alvorlig baggrund, fokuserer på positiv dialog med Danmarks unge.

Formålet med denne rapport er at give den danske befolkning, herunder politikere og presse, et indblik i danskernes viden om og holdninger til unges alkoholvaner. I rapporten finder vi blandt andet, at flertallet af de 15-64-årige danskere mener, at danske unge drikker for meget. Der er således enighed blandt flertallet af danskerne om, at unges alkoholforbrug er et problem, der bør gøres noget ved.

Rapporten viser ligeledes, at danskerne overvurderer unges alkoholforbrug og tror, at de drikker mere, end de reelt gør. Denne overvurdering kan være med til at normalisere et højt alkoholforbrug blandt unge, og de unge kan derfor føle sig presset til at drikke mere, end de reelt har lyst til, for at "nå det niveau", som de tror, at alle de andre er på.

Peter Dalum, projektchef i Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens alkoholkampagne "Fuld af liv"
September, 2015.

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	4
Konklusioner og anbefalinger	6
1. Indledning	7
2. Danskernes viden om de sundhedsmæssige konsekvenser af alkohol	10
3. Danskernes viden om og holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol i Danmark	14
4. Danskernes viden om unges alkoholvaner	18
5. Danskernes holdning til unges alkoholvaner	20
6. Forældres vurdering af deres barns alkoholvaner.....	25
7. Forældres indflydelse på deres barns alkoholvaner.....	30
8. Metode	33
Litteratur.....	36

Sammenfatning

I denne rapport kortlægges danskernes viden om og holdninger til unges alkoholvaner i Danmark anno 2014. Rapporten er baseret på data fra en webbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt 2.006 danskere i alderen 15-64 år. Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført af analysebureauet Epinion, og er nationalt repræsentativ i forhold til køn, alder og region. Rapporten er udarbejdet af Kræftens Bekæmpelse og TrykFondens alkoholkampagne 'Fuld af Liv'.

Danskernes viden om de sundhedsmæssige konsekvenser af alkohol

Langt de fleste 15-64-årige danskere (91 %) er enige eller helt enige i, at der er en sundhedsrisiko ved at drikke alkohol og 54 % mener, at alkohol kan øge risikoen for kræft. Det er især sammenhængen mellem alkohol og leverkræft, som danskerne kender til, mens kendskabet til eksempelvis sammenhængen mellem alkohol og brystkræft er mindre udbredt.

Danskernes viden om og holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol i Danmark

62 % af de 15-64-årige danskere kan *ikke* angive alle aldersgrænser for køb af alkohol i Danmark korrekt. Jo ældre respondenterne er, jo dårligere kender de aldersgrænserne. Færrest ved, at man skal være 16 år for at købe alkohol *op til* 16,5 % i en butik. Kun 57 % kender til denne aldersgrænse.

50 % af danskerne på 15-64 år mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af *al* alkohol, uanset alkoholprocent, også i butikkerne. Jo ældre respondenterne er, jo højere er andelen, der støtter op om en samlet aldersgrænse på 18 år.

Danskernes viden om unges alkoholvaner

De 15-64-årige danskere overvurderer unges alkoholforbrug, da 48 % mener, at halvdelen eller flere af de 15-20-årige drikker over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser. Ifølge tal fra Kræftens Bekæmpelse og TrykFondens 'Fuld af liv'-kampagne er det ca. 20 % af de 15-20-årige danskere, der drikker over lavrisikogrænserne.

Danskernes holdning til unges alkoholvaner

73 % af de 15-64-årige danskere mener, at de unges alkoholforbrug er for højt. En større andel af kvinder end mænd angiver dette. Andelen, der mener at unges alkoholforbrug er for højt, stiger desuden, jo ældre respondenterne er.

87 % mener, at forældrene har hovedansvaret for de 12-14-åriges alkoholforbrug, og 65 % mener, at forældrene har hovedansvaret, når det gælder unge på 15-17 år.

Forældres vurdering af deres barns alkoholvaner

Blandt forældre til børn i alderen 11-15 år angiver 25 %, at deres barn har prøvet at drikke en hel genstand (alkoholdebut), mens 7 % angiver, at deres barn har prøvet at være fuld (fuldskabsdebut). Blandt forældre til

børn i alderen 16-17 år, angiver 97 %, at deres barn har haft alkoholdebut og 78 %, at deres barn har haft fuldsksdebut. 84 % af forældre til 11-17-årige, som drikker alkohol, vurderer deres barns alkoholforbrug som værende passende, og over halvdelen (56 %) har ingen bekymringer omkring deres barns alkoholforbrug.

76 % af de forældre, hvis 11-17-årige barn har haft alkoholdebut, mener, at deres barn drikker *mindre* alkohol end andre unge på samme alder, mens ingen af de adspurgte forældre mener, at deres barn drikker *mere* alkohol end andre unge på samme alder. Det tyder således på, at forældre har en tendens til at undervurdere deres eget barns alkoholforbrug, og de forestiller sig, at det er alle de andres børn, der drikker meget.

Forældrenes indflydelse på deres barns alkoholvaner

85 % af forældre til et barn mellem 11 og 17 år oplever, at de har indflydelse på deres barns alkoholforbrug, og størstedelen (76 %) gør noget aktivt for at påvirke deres barn til at drikke mindre eller til ikke at drikke.

Konklusioner og anbefalinger

Konklusion

Tre ud af fire 15-64-årige danskere mener, at danske unge drikker for meget. Denne opfattelse kan til dels skyldes, at danskerne tror, at de unge drikker mere, end de reelt gør. Indeværende undersøgelse viser, at 48 % af de 15-64-årige tror, at halvdelen eller flere af de 15-20-årige har et ugentligt alkoholforbrug, der overstiger Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser på 7 genstande pr. uge for kvinder og 14 genstande pr. uge for mænd. Ifølge tal fra Kræftens Bekæmpelse og TrykFondens 'Fuld af liv'-kampagne er det ca. 20 % af de 15-20-årige, der drikker mere end lavrisikogrænserne.

Anbefaling

Det er afgørende, at alkoholkampagnen 'Fuld af Liv' gør en indsats for at informere danskerne – unge som gamle – om hvor meget danske unge reelt drikker. Hvis alle går rundt og tror, at "alle unge" drikker for meget, kan unge mennesker tro, at det er normen og dermed føle sig presset til at drikke "ligesom de andre" – selvom det er mere, end de reelt har lyst til.

Konklusion

Danskerne ved godt at alkohol er sundhedsskadeligt. 91 % af de 15-64-årige danskere ved, at der er en sundhedsrisiko forbundet med at drikke alkohol, og over halvdelen (54 %) ved, at alkohol kan give kræft. Dog er kendskabet til, hvilke kræftformer alkohol kan medføre stadig begrænset, og det er primært leverkræft, som danskerne kæder sammen med alkohol. På trods af, at brystkræft er den kræftform blandt kvinder, som alkohol forårsager flest tilfælde af, er det kun 10 % af danskerne, der kender til sammenhængen mellem alkohol og brystkræft.

Anbefaling

I kommunikation vedrørende risikoen ved alkoholindtag bør det tydeliggøres, at alkohol kan være sundhedsskadeligt selv i mindre mængder, samt at der er mange andre kræftformer end leverkræft, som er relateret til alkohol – herunder kræft i mundhulen, svælget, spiserøret, brystet, tyk- og endetarmen.

Konklusion

Det er vanskeligt at placere ansvaret for unges alkoholforbrug på én gruppe, men når danskerne skal tage stilling til, hvem der sidder med hovedansvaret, er der flest, der mener, at det er forældre, som har hovedansvaret for de unges alkoholforbrug. Det gælder også blandt forældrene selv.

Anbefaling

Det er afgørende, at alkoholkampagnen 'Fuld af Liv' og andre aktører på alkoholområdet støtter forældrene i arbejdet med at skabe sunde alkoholvaner hos deres børn.

1. Indledning

Formålet med denne rapport er at give den danske befolkning, herunder politikere og presse, et indblik i danskernes holdninger til og viden om unges alkoholvaner. Respondenter, der har børn mellem 11 og 17 år bliver både spurgt til deres holdninger til unges alkoholvaner generelt og til deres holdninger til alkoholvaner hos deres eget barn.

Rapportens resultater vil blive anvendt af Kræftens Bekæmpelse og Trygfondens alkoholkampagne 'Fuld af Liv', til at planlægge den fremtidige kampagneindsats.

Rapporten er udarbejdet af 'Fuld af Liv'-kampagnens evalueringsenhed, og er kampagnens første kortlægning af danskernes viden om og holdninger til unges alkoholvaner.

Baggrund

Alkohol er sundhedsskadeligt og forbundet med både ulykker, over 60 forskellige sygdomme og ca. 4.000 årlige dødsfald (1;17).

Alkohol og kræft

Alkohol har siden 1988 været på WHO's liste over stoffer, der med sikkerhed er kræftfremkaldende for mennesker (2). Alkohol øger risikoen for kræft i mundhulen, svælget, struben, spiserøret, leveren, brystet, tyk- og endetarmen, og risikoen for kræft stiger med mængden af alkohol, der indtages. I Danmark er 8 % af kræfttilfælde blandt mænd og 3 % af kræfttilfælde blandt kvinder relateret til alkoholindtag (3). Det svarer til, at ca. 1.800 danskere hvert år rammes af en alkoholrelateret kræftform. Ca. 1.300 af disse er mænd og ca. 500 er kvinder.

Alkoholvaner grundlægges i ungdommen

Studier viser, at teenagere, der har et stort alkoholforbrug, har en øget risiko for at drikke mere end andre voksne senere i livet (4), og at en tidlig alkoholdebut (før 14-års-alderen) øger risikoen for alkoholafhængighed og dermed alkoholrelaterede sygdomme senere i livet (5;6;7;8). Et amerikansk studie har eksempelvis fundet, at for hvert år alkoholdebuten udskydes efter det fyldte 14. år, reduceres risikoen for afhængighed med 14 % (7).

Unge i Danmark drikker mere end andre europæiske lande

Et studie fra 2011, som er baseret på data fra 36 europæiske lande, viser, at 37 % af danske 15-16-årige har drukket sig fulde mindst én gang i løbet af den seneste måned. Det er højere end i noget andet europæisk land, hvor den gennemsnitlige andel er 17 % (9).

Alkoholkampagnen 'Fuld af Liv'

Kræftens Bekæmpelse og Trygfondens alkoholcampagne 'Fuld af Liv' blev igangsat i 2014, og har tre overordnede målsætninger:

Unge skal starte med at drikke senere: Andelen af de 15-årige, der har prøvet at drikke alkohol, skal nedsættes med 20 % senest i 2020.

Unge skal drikke mindre: Det ugentlige alkoholforbrug for de 16-25-årige, skal nedsættes med 20 % senest i 2020.

Færre unge skal drikke sig fulde: Andelen af de 16-25-årige, der hver måned drikker fem genstande eller mere ved samme lejlighed (binge-drinking¹), skal nedsættes med 20 % i 2020.

Fokus for denne rapport

I denne rapport fokuseres der på 15-64-årige danskeres viden om og holdninger til unges alkoholvaner. Unge mennesker påvirkes af deres omgivelser, og derfor er det relevant at belyse, hvordan danskerne forholder sig til de unges alkoholkultur. For mere information om unges alkoholvaner henvises til rapporten "Unge alkoholvaner i Danmark 2014", der kan downloades på www.fuldafliv.dk under "Rapporter og forskning" → "Rapporter".

Datagrundlag

Undersøgelsen bygger på data fra 2.006 danskere i alderen 15-64 år. Data er indsamlet af analysebureauet Epinion ved brug af et internetbaseret spørgeskema i perioden 4. august til 14. september 2014. Undersøgelsen er nationalt repræsentativ i forhold til køn, alder og region.

Der, hvor der er signifikante forskelle i forhold til køn, alder, region og forældrestatus, præsenteres det i rapporten. I visse afsnit omkring forældre og deres børns alkoholvaner præsenteres signifikante forskelle ligeledes i forhold til barnets køn og barnets alder. I de figurer, hvor der *ikke* er fundet en sammenhæng, er der skrevet en note markeret med * under figuren, hvor der står, at der ikke er en sammenhæng. Forskelle vurderes ud fra χ^2 -tests, og en p-værdi på $< 0,05$ betragtes som signifikant.

For mere information om rapportens datagrundlag og metode, se kapitel 8.

Definitioner

Genstand

En hel genstand svarer til en af følgende drikke: 1 almindelig øl, 1 glas vin, 1 alkoholcider, 1 alkoholsodavand, 1 drink/cocktail, 1 stort shot (f.eks. vodka) eller 2 store shots Ga-Jol/fisk. Desuden svarer 1 flaske vin til 6 genstande og 1 flaske sprut til 20 genstande. Respondenterne er blevet præsenteret for denne definition, da de udfyldte spørgeskemaet.

¹ Binge-drinking defineres i definitionsboksen på side 9.

Binge-drinking

Binge-drinking defineres som det at drikke 5 eller flere genstande ved samme lejlighed.

Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser for alkoholforbrug

Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser for alkoholforbrug er på 7 genstande om ugen for kvinder og 14 genstande om ugen for mænd. Holder man sig under disse grænser, har man en lav risiko for at blive syg på grund af alkohol (10).

Sundhedsstyrelsens højriskogrænser for alkoholforbrug

Sundhedsstyrelsens højriskogrænser for alkoholforbrug er på 14 genstande om ugen for kvinder og 21 genstande om ugen for mænd. Har man et forbrug over disse grænser, har man en høj risiko for at blive syg på grund af alkohol (10).

Forældre

Forældre er defineret som respondenter i alderen 26-64 år, der har et eller flere børn mellem 11 og 17 år. Forældre under 26 år er ikke medregnet som forældre i rapporten. Når forskelle på forældre og respondenter uden børn belyses, inddrages derfor kun respondenter i alderen 26-64 år.

Rapportens opbygning

Hvert kapitel indledes med en kort opsummering af, hvad andre danske undersøgelser viser i forhold til det givne emne – hvis der findes sådanne andre undersøgelser. Fokus er på danske frem for udenlandske undersøgelser, fordi rapporten i høj grad omhandler temaer, der specifikt vedrører forhold i alkoholkulturen blandt unge i *Danmark* (*danske* aldersgrænser for køb af alkohol, viden om og holdninger til *danske* unges alkoholvaner mv.). Typen af undersøgelser varierer afhængigt af, hvad der findes af tilgængelig viden på området. Der henvises både til videnskabelige artikler og forskellige rapporter baseret på spørgeskemaundersøgelser. Efter disse opsummeringer følger et kortfattet tekststykke, som beskriver, hvad figurerne i kapitlet viser, og til sidst vises figurerne.

2. Danskernes viden om de sundhedsmæssige konsekvenser af alkohol

Hvad viser andre danske undersøgelser?

Danskernes viden om de sundhedsmæssige konsekvenser af alkohol

En undersøgelse fra 2009 viser, at de fleste danskere har meget lidt kendskab til de sundhedsmæssige konsekvenser af alkohol. Ifølge undersøgelsen opfatter danskerne alkohol som sundt for både det fysiske og mentale helbred. Eksempelvis opfattes rødvin som sundt for kredsløbet, og alkohol anses som en hjælp til at slappe af efter en hård dag eller et middel til at styrke sig på (12).

Danskernes viden om sammenhængen mellem alkoholforbrug og kræft

Kun 6 % af befolkningen ved, at et stort alkoholindtag øger risikoen for brystkræft. Det til trods for, at brystkræft er den kræftform blandt kvinder, som alkohol forårsager flest tilfælde af. Kun 20 % kender til sammenhængen mellem alkohol og kræft i mundhule, svælg og strube (12).

Danskernes viden om de sundhedsmæssige konsekvenser af alkohol

Figur 2.1.

- 91 % af 15-64-årige er enige eller helt enige i, at der er en sundhedsrisiko ved at drikke alkohol.

Figur 2.2.

- Færre mænd (88 %) end kvinder (94 %) er enige eller helt enige i, at der er en sundhedsrisiko ved at drikke alkohol.

Danskernes viden om sammenhængen mellem alkohol og kræft

Respondenterne blev præsenteret for en liste med forskellige faktorer (fuldkorn, stress, alkohol, solarium mm.), hvoraf kun nogle øger risikoen for kræft, og blev bedt om at angive, hvilke de mente øger risikoen for kræft. Grunden til, at der var oplyst så mange faktorer, var for at undgå at gøre spørgsmålet for ledende (som hvis vi blot havde spurgt "Mener du at alkohol øger risikoen for kræft?").

Figur 2.3.

- Godt halvdelen (54 %) af de 15-64-årige mener, at alkohol kan øge risikoen for kræft.
- Flere kvinder (57 %) end mænd (51 %) ved, at alkohol øger risikoen for kræft, mens denne viden er højere blandt de ældre respondenter end blandt de yngre.

Danskernes viden om kræftsygdomme som et højt alkoholforbrug kan medføre

Respondenterne er blevet præsenteret for en række kræftformer, inklusiv nogle, hvor der ikke er evidens for en sammenhæng med alkohol. De skulle angive, hvilke af disse kræftformer de mener, at

et højt alkoholforbrug kan medføre. Respondenterne blev præsenteret for kræftformer uden relation² til alkohol for at gøre spørgsmålet lidt sværere, og dermed at få et bedre indtryk af respondenternes reelle viden. Det kan tænkes, at nogle respondenter bare krydser alle kræftformer af, eller blot gætter sig frem til, hvilke kræftformer, der har sammenhæng med alkohol. Derfor er det interessant at sammenligne, hvor mange der f.eks. svarer hudkræft (ikke relateret til alkohol) med hvor mange, der f.eks. svarer brystkræft (relateret til alkohol).

Figur 2.4.

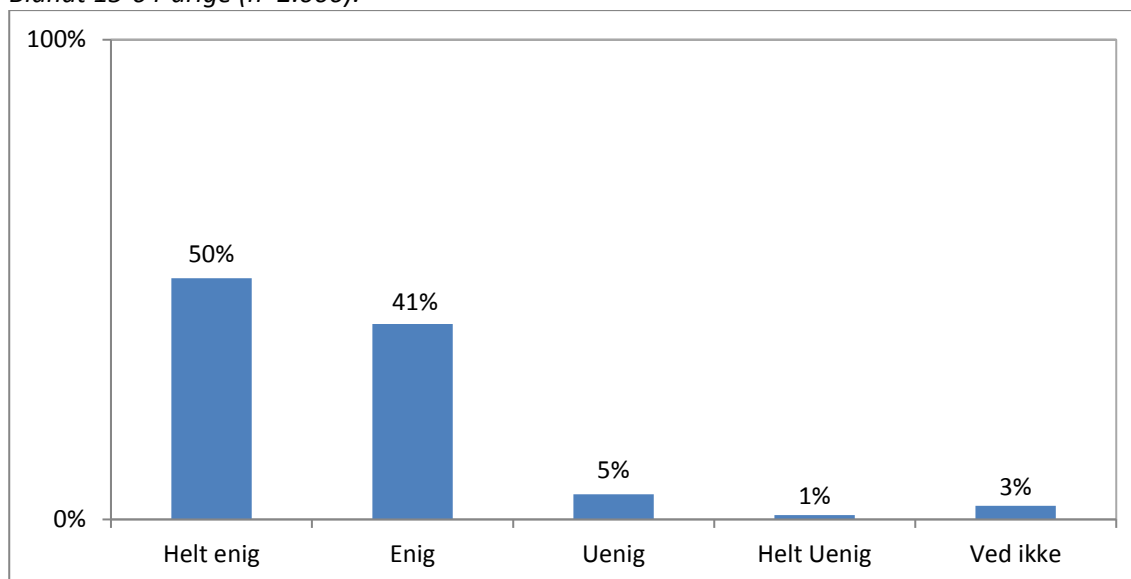
- Når respondenterne bliver spurgt til, hvilke kræftsygdomme de mener, at et højt alkoholforbrug kan medføre, er der flere, der mener, at alkohol er kræftfremkaldende, end i figur 2.3., hvor respondenterne selv skal kæde alkohol sammen med kræft³. Kun 5 % af 15-64-årige svarer, at de ikke mener, at et højt alkoholforbrug kan medføre kræft.
- Flest forbinder alkohol med leverkræft (76 %), mens langt færre forbinder alkohol med eksempelvis brystkræft (10 %).
- Respondenter, der nævner andre end de opstillede sygdomme, mener blandt andet, at alkohol generelt svækker immunforsvaret og at alkohol kan medføre bugspytkirtelkræft og blærekræft.
- 15 % af de 15-64-årige angiver, at de ikke ved, hvilke kræftsygdomme, alkohol kan medføre.

² Ifølge nuværende viden.

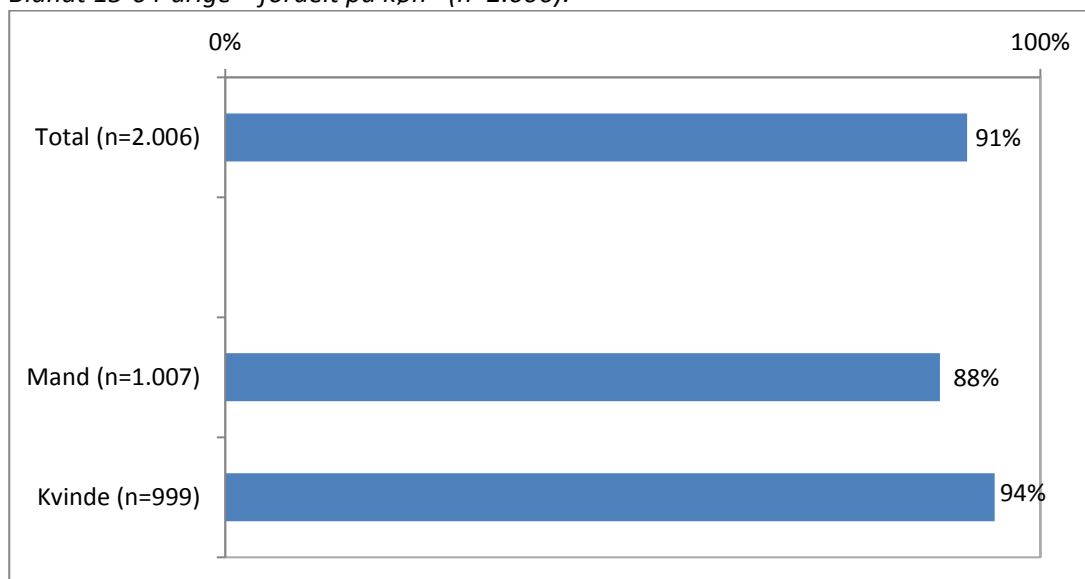
³ Denne forskel kan skyldes de forskellige spørgsmålsformuleringer. Når der konkret oplystes en længere række kræftsygdomme, vil de fleste respondenter nok automatisk tænke, at alkohol er kræftfremkaldende – selvom de ikke var klar over det før.

Danskernes viden om de sundhedsmæssige konsekvenser af alkohol

Figur 2.1. Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: "Der er en sundhedsrisiko ved at drikke alkohol"? Blandt 15-64-årige (n=2.006).

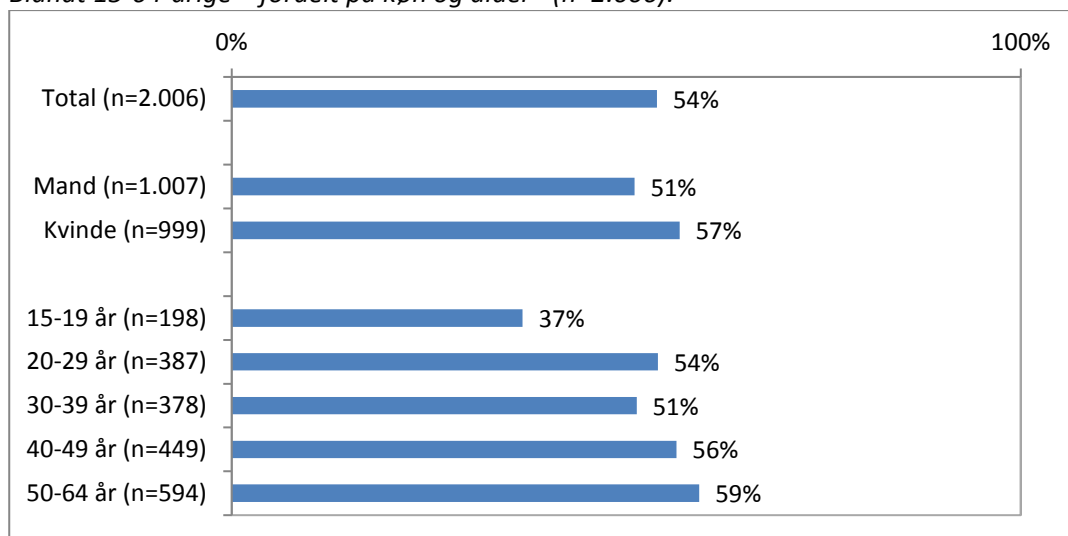
Figur 2.2. Andelen, som er enige eller helt enige i, at der er en sundhedsrisiko ved at drikke alkohol. Blandt 15-64-årige – fordelt på køn* (n=2.006).

*Ingen signifikant forskel på alder, region og forældrestatus.

Danskernes viden om sammenhængen mellem alkohol og kræft

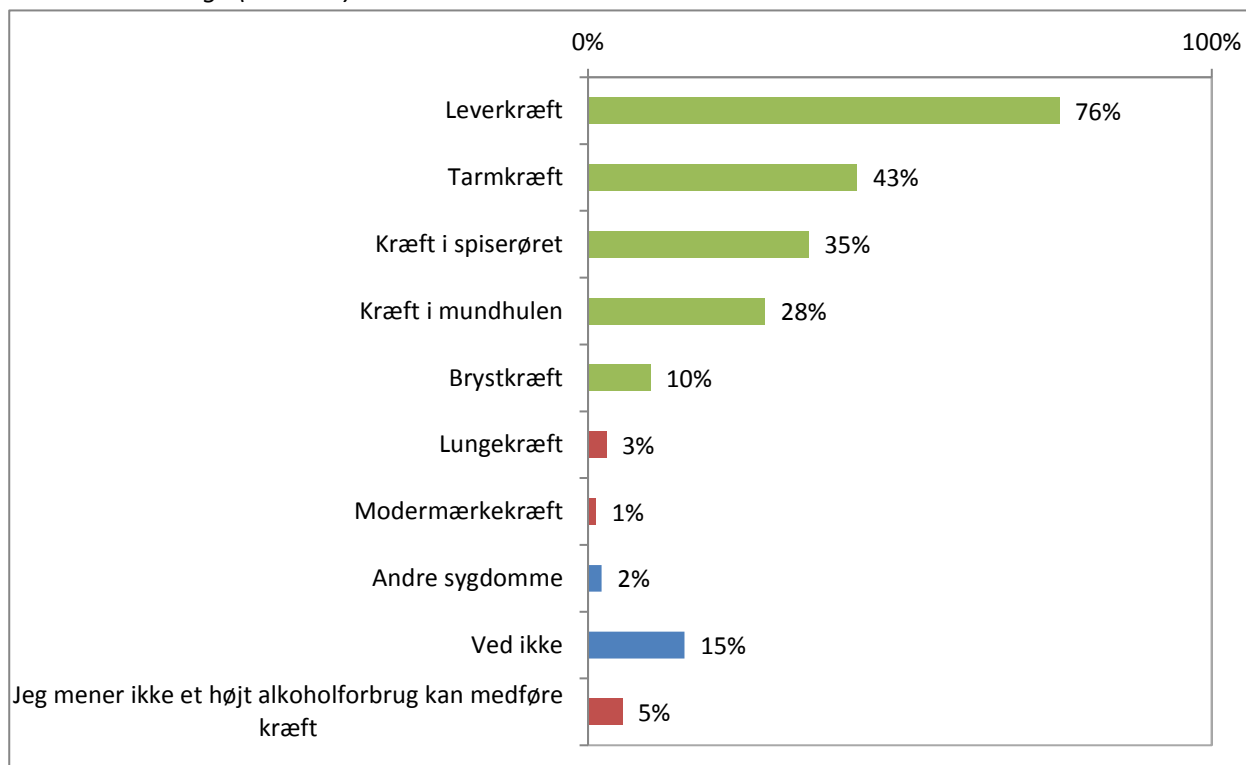
Figur 2.3. Andelen, som mener at alkohol øger risikoen for kræft.
Blandt 15-64-årige – fordelt på køn og alder* (n=2.006).

*Ingen signifikant forskel på region eller forældrestatus.

Danskernes viden om kræftsygdomme, som et højt alkoholforbrug kan medføre.

Figur 2.4. Hvilke af følgende kræftsygdomme mener du, at et højt alkoholforbrug kan medføre?
Blandt 15-64-årige (n=2.006)⁴.

⁴ Der er ikke evidens for en sammenhæng mellem alkoholindtag og hhv. lungekræft og modermærkekræft. Derfor er de to kræftformer markeret med røde søjler på figur 2.4.

3. Danskernes viden om og holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol i Danmark

Hvad viser andre danske undersøgelser?

Danskernes viden om aldersgrænser for køb af alkohol i Danmark

Ifølge en undersøgelse fra 2014 ved 77 % af danske 15-25-årige, at aldersgrænsen for køb af alkohol *op til 16,5 %* er 16 år. 87 % ved, at man skal være 18 år for at købe alkohol *på 16,5 % og derover* i en butik. 86 % af de 15-25-årige ved, at man skal være 18 år for at købe alkohol *op til 16,5 %* på et diskotek, mens 94 % ved, at man skal være 18 år for at købe alkohol *på 16,5 % og derover* på et diskotek (11). Kendskabet til aldersgrænsen på 16 år for køb af alkohol *op til 16,5 %* blev også undersøgt blandt 11-15-årige i et studie udført af Sundhedsstyrelsen. Her fandt man, at kendskabet til aldersgrænsen steg med alderen (13).

Vi har ikke kendskab til undersøgelser om voksne danskeres viden om aldersgrænser for køb af alkohol i Danmark.

Danskernes holdning til en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol, uanset alkoholprocent

En undersøgelse fra 2009 viser, at seks ud af ti danskere i alderen 18-74 år støtter op om en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol (12).

Danskernes viden om aldersgrænser for køb af alkohol i Danmark

Aldersgrænsen for køb af alkohol i butikker er 16 år ved alkohol op til 16,5 % (f.eks. øl) og 18 år ved alkohol på 16,5 % og derover (f.eks. vodka). Ved køb af alkohol på en restaurant, bar eller diskotek, skal man være 18 år uanset alkoholprocent.

Figur 3.1.

- 57 % af danskerne angiver korrekt, at man skal være **16 år** for at købe alkohol *op til 16,5 % i en butik*, mens 27 % tror, at man skal være fyldt 18 år.
- 78 % af danskerne angiver korrekt, at man skal være **18 år** for at købe alkohol *på 16,5 % og derover i en butik*, mens 15 % tror, at man skal være 16 år.
- 88 % af danskerne angiver korrekt at man skal være **18 år** ved køb af alkohol *op til 16,5 % på en restaurant, bar eller diskotek*.
- 94 % af danskerne angiver korrekt, at man skal være **18 år** ved køb af alkohol *på 16,5 % og derover på en restaurant, bar eller diskotek*.

Figur 3.2.

Danskerne kender aldersgrænserne for køb af alkohol i Danmark, hvis de kender til alle af følgende fire punkter:

- 1)** *Du skal være 16 år for at købe alkohol op til 16,5 % i en butik*
- 2)** *Du skal være 18 år for at købe alkohol på 16,5 % og derover i en butik*

- 3)** *Du skal være 18 år for at købe alkohol op til 16,5 % på en bar eller et diskotek*
- 4)** *Du skal være 18 år for at købe alkohol på 16,5 % og derover på en restaurant, bar eller et diskotek.*

- 38 % af respondenterne kan angive alle aldersgrænserne korrekt.
- De unge respondenter kender i højere grad aldersgrænserne end de ældre respondenter. Blandt 15-19-årige kan 70 % angive de korrekte aldersgrænser, mens kun 55 % af de 20-29-årige og 27 % af de 50-64-årige kan. Der ses hermed en tendens til, at jo tættere man aldersmæssigt er på aldersgrænserne og jo mere relevante de dermed er for én, desto bedre kender man dem.
- Respondenter med børn mellem 11 og 17 år kan i højere grad angive de korrekte aldersgrænser for køb af alkohol end respondenter, der ikke har børn mellem 11 og 17 år (41 % vs. 28 %).

Danskernes holdning til en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol, uanset alkoholprocent

Respondenterne blev informeret om, at der er en aldersgrænse på 16 år for køb af alkohol op til 16,5 % i en butik og en aldersgrænse på 18 år for køb af alkohol på 16,5 % og derover. Herefter blev de spurgt, om de mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol uanset alkoholprocent.

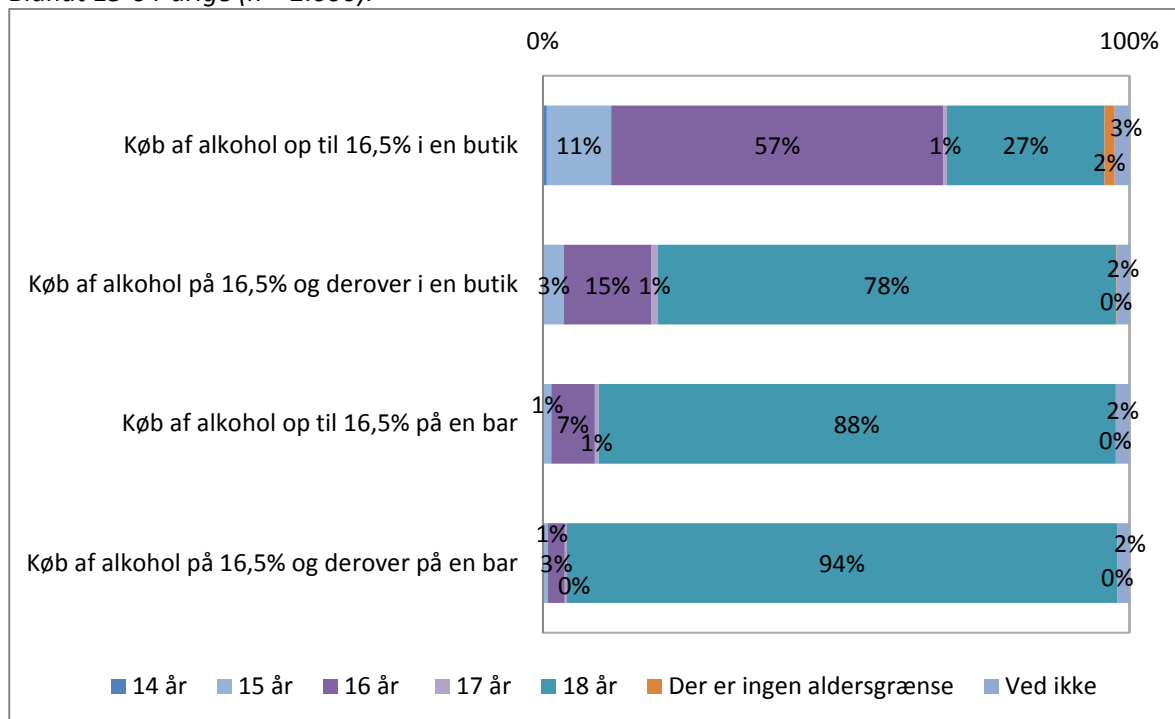
Figur 3.3.

- 50 % af de 15-64-årige mener, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol – uanset alkoholprocent. 41 % er imod, mens 9 % svarer "Ved ikke".
- Flere kvinder end mænd går ind for en aldersgrænse på 18 år (56 % vs. 44 %). Opbakningen til en aldersgrænse på 18 år for køb af alkohol stiger, jo ældre respondenterne er. Blandt 15-19-årige går 24 % ind for en 18-års grænse, mens det gælder for 60 % af de 50-64-årige.

Danskernes viden om loven for køb af alkohol

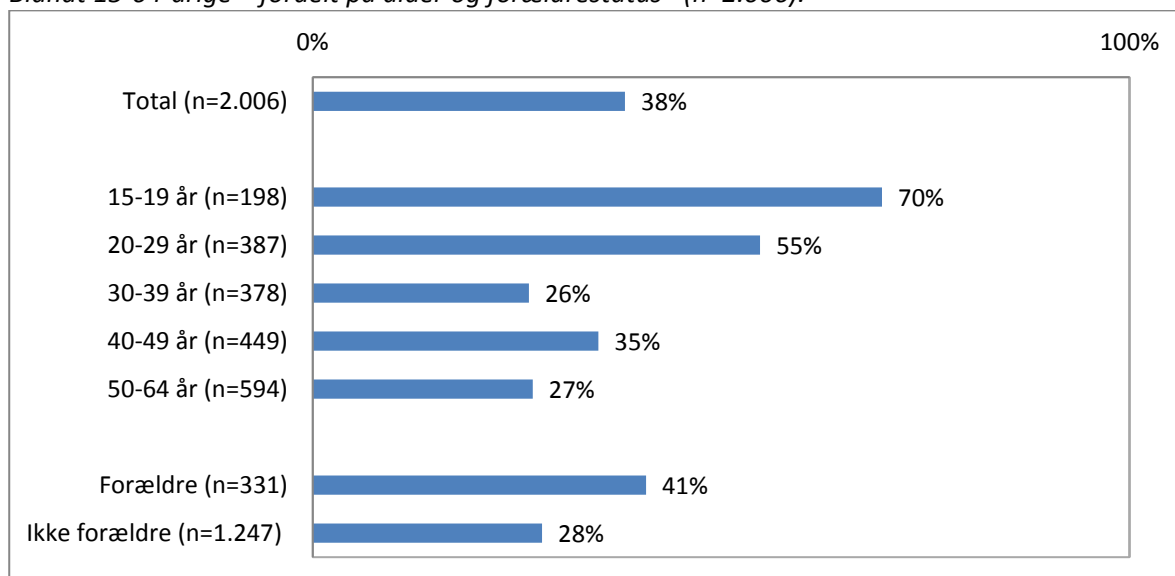
Figur 3.1. Hvor gammel tror du, at man skal være for at købe nedenstående alkoholprodukter ifølge den nuværende danske lovgivning?

Blandt 15-64-årige (n = 2.006).

Figur 3.2. Andelen, der kender alle aldersgrænser for køb af alkohol i Danmark⁵.

Blandt 15-64-årige – fordelt på alder og forældrestatus* (n=2.006).

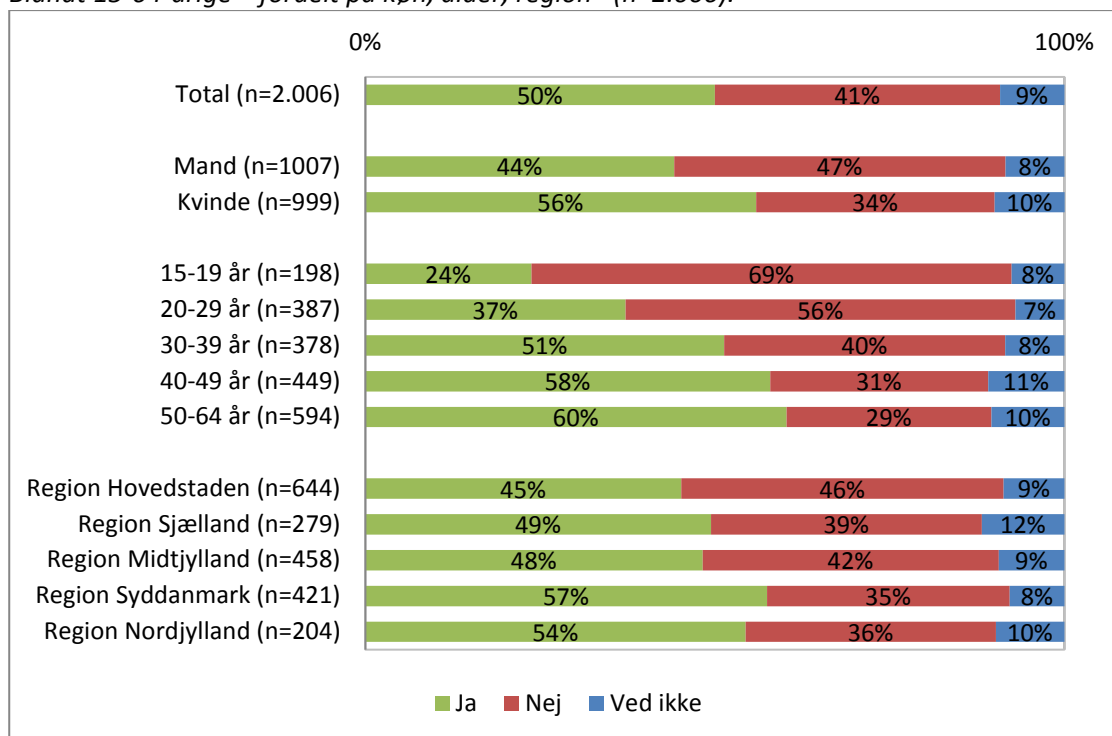

*Ingen signifikant forskel på køn og region

⁵ Man skal være 16 år for at købe alkohol op til 16,5 % i en butik og man skal være 18 år for at købe alkohol på 16,5 % eller derover i en butik. For at købe alkohol på et diskotek skal man være 18 år uanset alkoholprocent.

Danskernes holdning til en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol, uanset alkoholprocent

Figur 3.3. Mener du, at der bør være en aldersgrænse på 18 år for køb af al alkohol, uanset alkoholprocent? Blandt 15-64-årige – fordelt på køn, alder, region* (n=2.006).

*Ingen signifikant forskel på forældrestatus.

4. Danskernes viden om unges alkoholvaner

Hvad viser andre danske undersøgelser?

Danskernes viden om unges alkoholforbrug

Vi kender ikke til undersøgelser, der belyser danskernes viden om unges alkoholforbrug.

Danskernes viden om de 15-20 åriges alkoholforbrug

Ifølge en undersøgelse udført af Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens 'Fuld af Liv'-kampagne i 2014, drak 16 % af 15-20-årige mænd og 22 % af 15-20-årige kvinder, over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser (7 genstande om ugen for kvinder og 14 genstande om ugen for mænd) (11). Dermed er det samlet set ca. 20 % af de 15-20-årige, der drikker mere, end hvad Sundhedsstyrelsen anbefaler.

Figur 4.1.

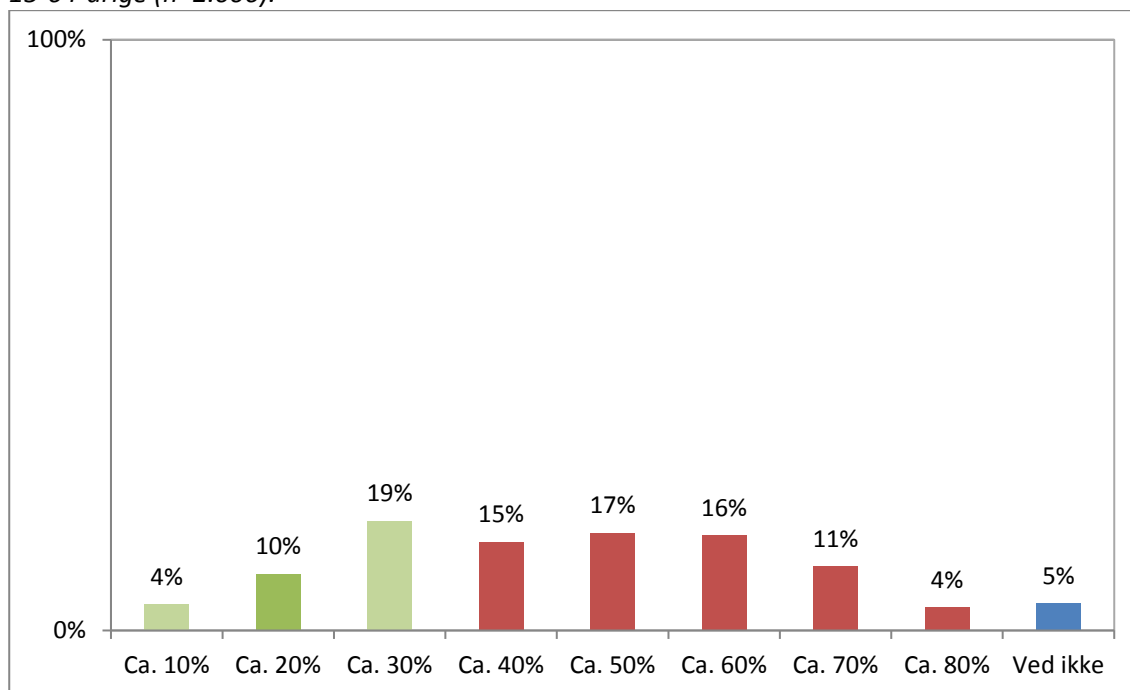
- 10 % af de 15-64-årige angiver korrekt, at ca. 20 % af unge (både mænd og kvinder) drikker over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser.
- 23 % angiver et svar, der er næsten korrekt – de svarer enten 10 % eller 30 %.
- 67 % angiver et forkert svar – de svarer fra 40 % til 80 %, samt "Ved ikke".

Figur 4.2.

- Det er især de 20-29-årige, der overvurderer, hvor mange procent af de 15-20-årige, der drikker over lavrisikogrænsen. Blandt de 20-29-årige angiver 79 % en for høj procentdel, mens det kun gælder for 59 % af de 40-49-årige.
- Flere forældre, end respondenter der ikke har børn mellem 11 og 17 år, svarer korrekt eller næsten korrekt på spørgsmålet (41 % vs. 32 %).

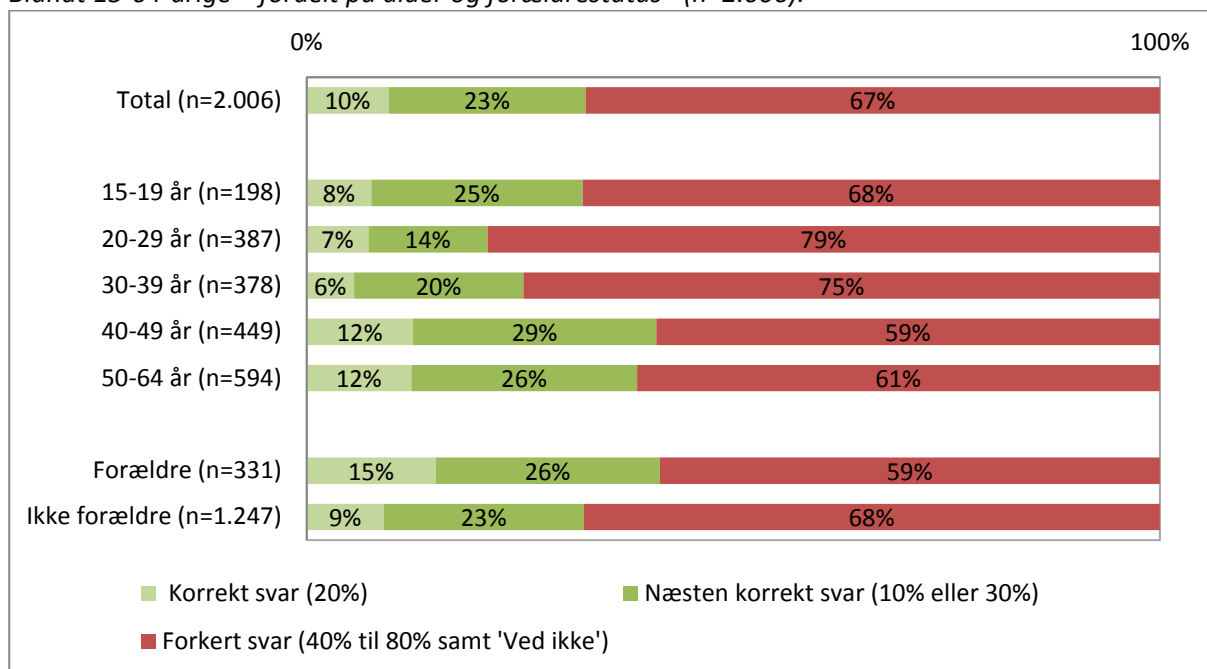
Danskernes viden om de 15-20 åriges alkoholforbrug

Figur 4.1. Hvor mange procent af 15-20-årige i Danmark tror du, der drikker over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser? (Over 7 genstande om ugen for kvinder og over 14 genstande om ugen for mænd). Blandt 15-64-årige (n=2.006).

Figur 4.2. Hvor mange procent af 15-20 årige i Danmark tror du, der drikker over Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænser?

Blandt 15-64-årige – fordelt på alder og forældrestatus* (n=2.006).

*Ingen signifikant forskel på køn og region.

5. Danskernes holdning til unges alkoholvaner

Hvad viser andre danske undersøgelser?

Danskernes holdning til de danske unges alkoholforbrug

Danskerne har en klar holdning om, at unges alkoholforbrug er problematisk, og der ses en stor interesse i at støtte forebyggende indsatser med henblik på at begrænse unges alkoholforbrug (12).

Danskernes holdning til hvem der har hovedansvaret for de unges alkoholforbrug

En undersøgelse fra 2007 foretaget af Analyse Danmark for GODA viser, at ni ud af ti forældre mener, at det er deres ansvar at sætte grænser for de unges alkoholforbrug (14).

Danskernes holdning til de danske unges alkoholforbrug

Figur 5.1.

- 73 % af respondenterne mener, at unges alkoholforbrug er for højt. 13 % mener, at det er passende, mens kun 0,2 % (n=4) mener, at det er for lavt.

Figur 5.2.

- Kvinder mener i højere grad end mænd, at de unges alkoholforbrug er for højt (80 % vs. 67 %).
- Der ses en tendens til, at jo ældre man er, desto mere mener man, at de unges alkoholforbrug er for højt. Blandt de 15-19-årige mener 60 %, at de unges alkoholforbrug er for højt, mens det blandt de 40-64 årige er 79 %, der mener, at de unges alkoholforbrug er for højt.

Danskernes holdning til hvem der har hovedansvaret for de unges alkoholforbrug

Figur 5.3.

- Hovedparten af respondenterne mener, at *forældrene* har hovedansvaret for de 12-14-åriges alkoholforbrug (87 %), mens 8 % mener, at de unge 12-14-årige selv har hovedansvaret for deres alkoholforbrug.
- 2 % har svaret "Andre". Her nævner mange, at de ikke kan nævne én part, der har hovedansvaret for de 12-14-åriges alkoholforbrug, og at ansvaret ligger hos både forældre, de unge selv og samfundet. Andre mener, at samfundet har hovedansvaret – herunder den danske alkoholkultur, regeringen, alkoholprodukter målrettet unge, for lave afgifter og reklamer.

Figur 5.4.

- Der er en tendens til, at de 12-14-åriges eget ansvar for deres alkoholforbrug, fylder mere hos de yngre respondenter end hos de ældre, der næsten udelukkende svarer, at det er forældrenes ansvar. Blandt 15-19-årige mener 13 %, at de 12-14-årige selv har hovedansvaret for deres alkoholforbrug, mens det kun gælder for 4 % af de 40-49-årige.
- Blandt de 50-64-årige mener 7 %, at de 12-14-årige selv har hovedansvaret for deres alkoholforbrug.

Figur 5.5.

- Når det kommer til hovedansvaret for de 15-17-åriges alkoholforbrug, er det igen *forældrene*, som flest mener, har hovedansvaret. Blandt de 15-64-årige, mener 65 %, at forældrene har hovedansvaret, mens 27 % mener, at de 15-17-årige selv har hovedansvaret for deres alkoholforbrug.
- 2 % har svaret "Andre". Her nævner flere, at det ikke er muligt at placere ansvaret på én part, men at det både ligger hos forældrene, de unge selv og samfundet. Andre mener, at samfundet har hovedansvaret – herunder den danske alkoholkultur, regeringen, lovgivning og regler, for lave afgifter, reklamer og markedsføring. Svarene ligner således de åbne svar, der blev givet til spørgsmålet om, hvor hovedansvaret ligger for de 12-14-åriges alkoholforbrug.

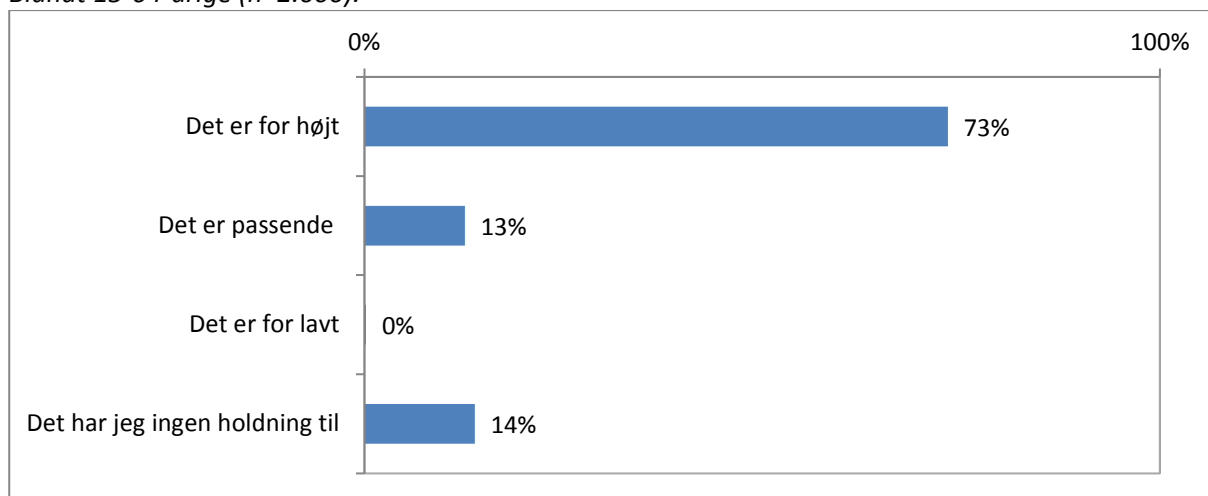
Figur 5.6.

- Igen er der en tendens til, at yngre respondenter i højere grad end ældre respondenter mener, at de unge 15-17-årige selv har hovedansvaret for deres alkoholforbrug. Blandt de 15-19-årige mener flertallet, at hovedansvaret ligger hos de 15-17-årige selv, mens flertallet i de ældre aldersgrupper mener, at forældrene har hovedansvaret.
- Flere forældre til 11-17-årige end respondenter uden børn i den aldersgruppe mener, at det er forældrene, der har hovedansvaret for de 15-17-åriges alkoholforbrug (83 % vs. 70 %).

Danskernes holdning til de danske unges alkoholforbrug

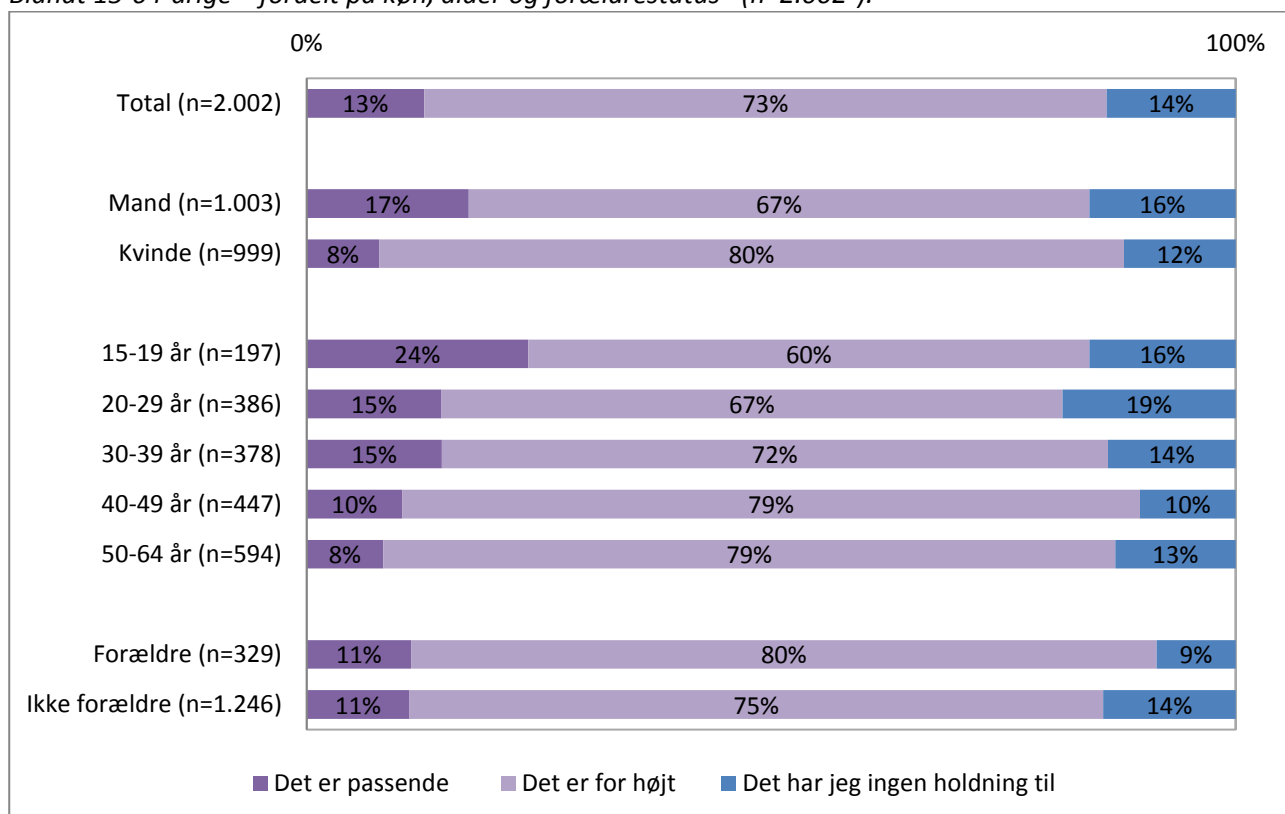
Figur 5.1. Hvad tænker du om de danske unges alkoholforbrug?

Blandt 15-64-årige (n=2.006).

Figur 5.2. Hvad tænker du om de danske unges alkoholforbrug?

Blandt 15-64-årige – fordelt på køn, alder og forældrestatus* (n=2.002⁶).

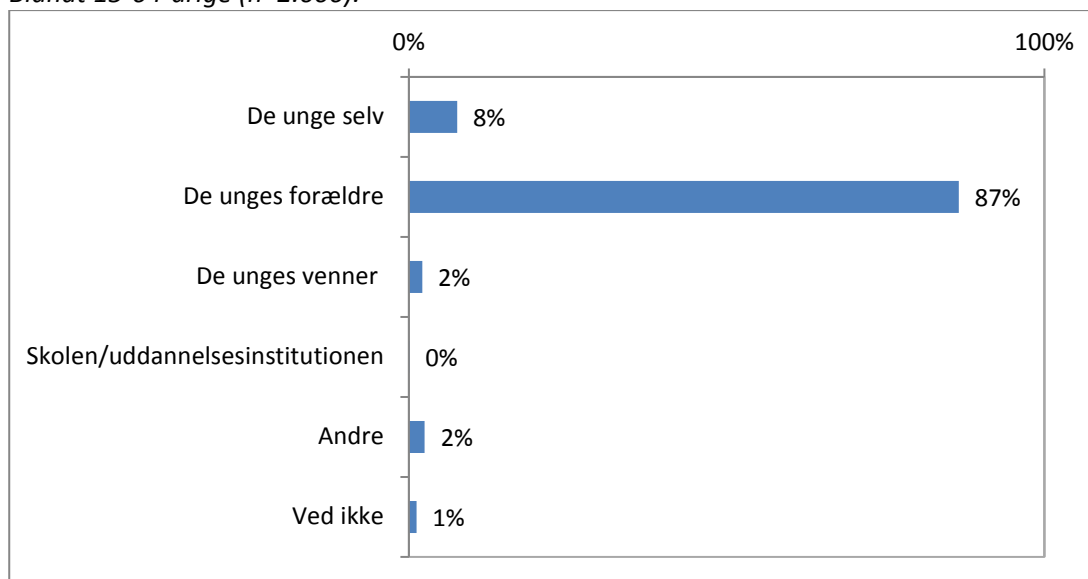

*Ingen signifikant forskel på region.

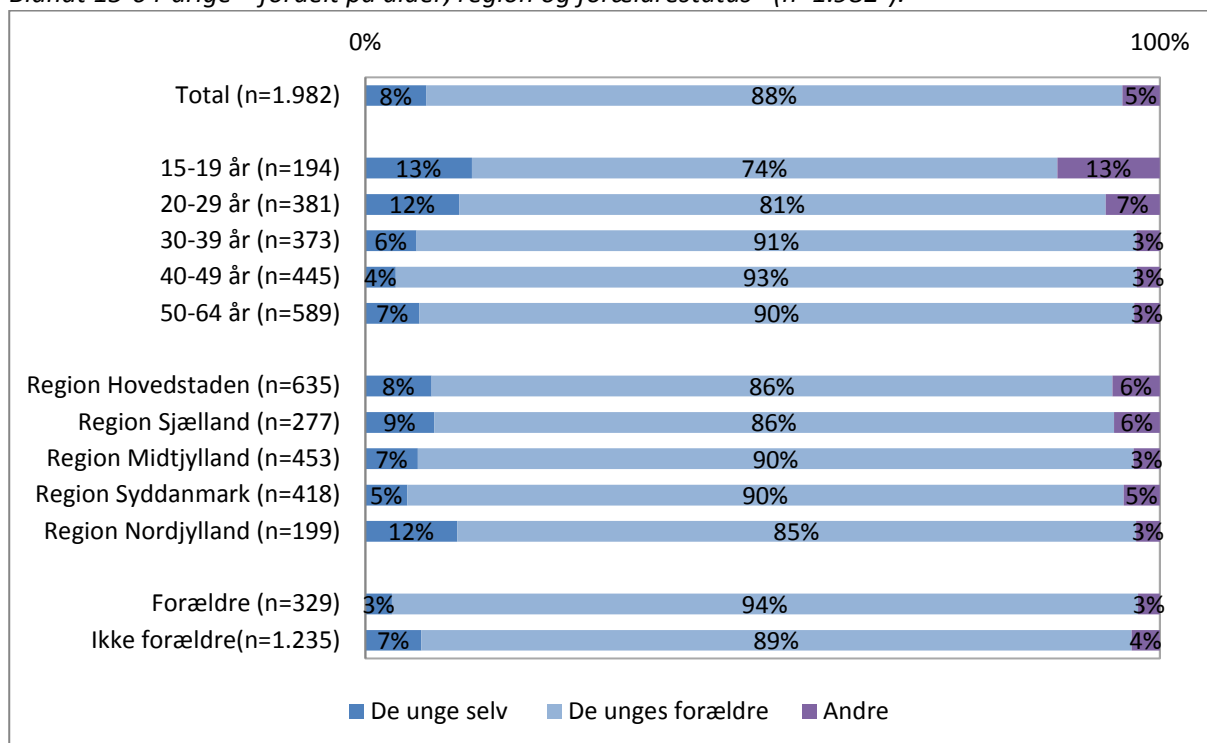
⁶ Respondenter der har svaret "Det er for lavt" (n=4) i figur 5.1., er ekskluderet fra analyserne til figur 5.2.

Danskerne holdning til hvem der har hovedansvaret for de unges alkoholforbrug

Figur 5.3. Hvem synes du, har hovedansvaret for 12-14 åriges alkoholforbrug?
Blandt 15-64-årige (n=2.006).

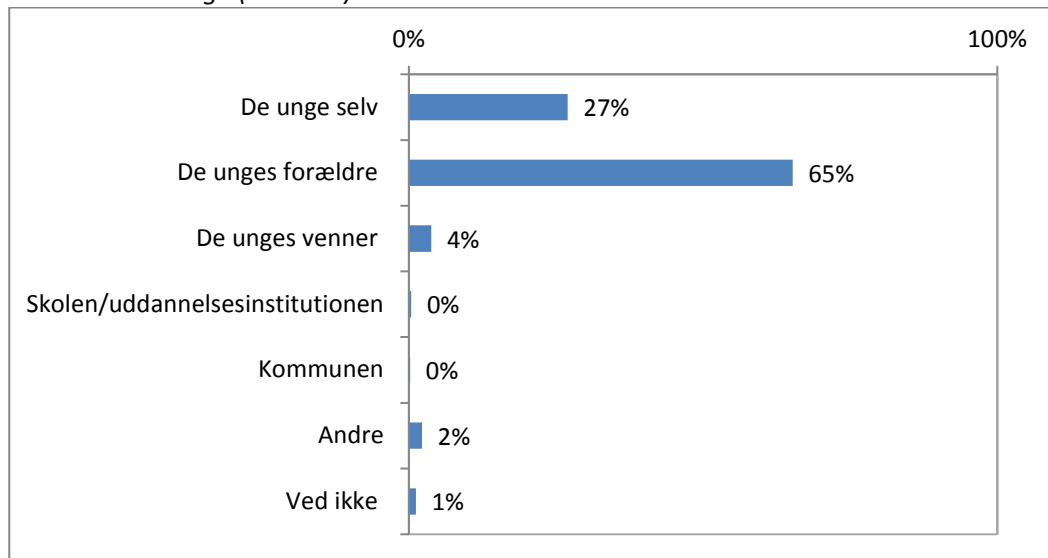
Figur 5.4. Hvem synes du, har hovedansvaret for 12-14-åriges alkoholforbrug?
Blandt 15-64-årige – fordelt på alder, region og forældrestatus* (n=1.982⁷).

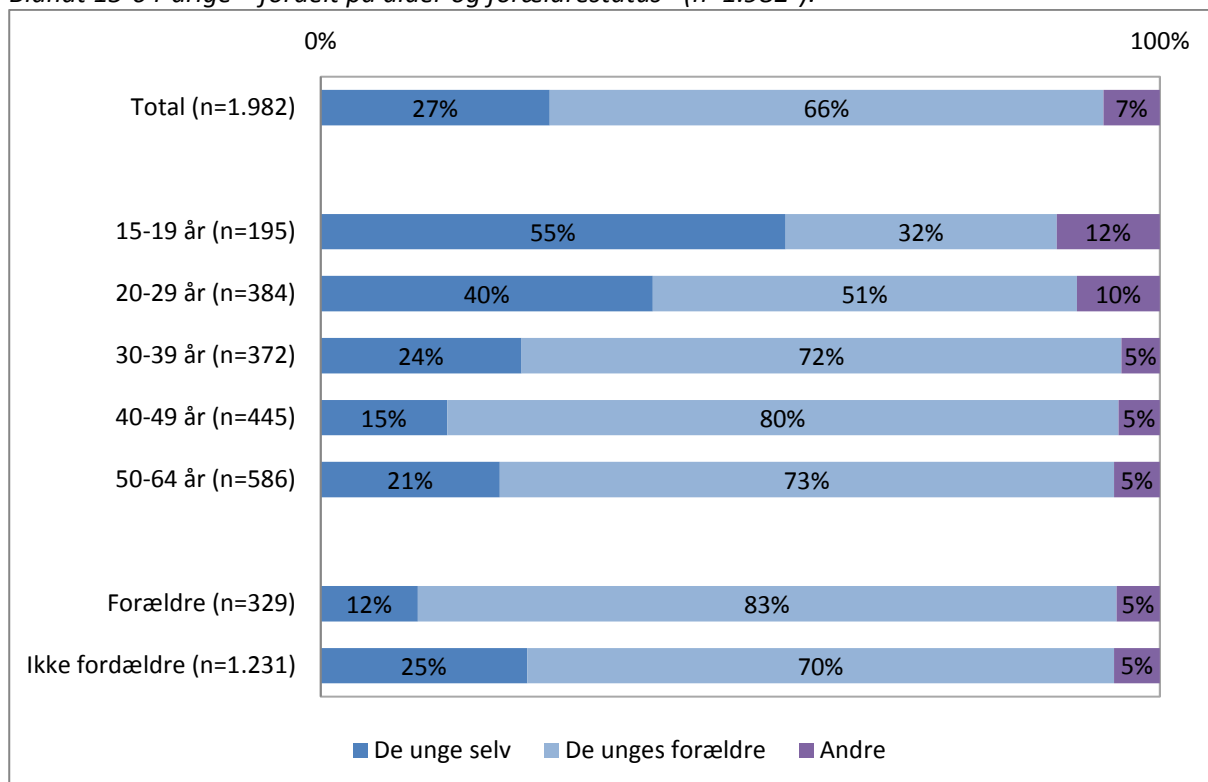
*Ingen signifikant forskel på køn.

⁷ Respondenter, der har svaret "Ved ikke" (n=24) i figur 5.3., er ekskluderet fra analyserne til figur 5.4.

Figur 5.5. Hvem synes du, har hovedansvaret for 15-17-åriges alkoholforbrug?
Blandt 15-64-årige (n=2.006).

Figur 5.6. Hvem synes du, har hovedansvaret for 15-17-åriges alkoholforbrug?
Blandt 15-64-årige – fordelt på alder og forældrestatus* (n=1.982⁸).

*Ingen signifikant forskel på køn og region.

⁸ Respondenter, der har svaret 'Ved ikke' (n=24) i figur 5.5., er ekskluderet fra analyserne til figur 5.6.

6. Forældres vurdering af deres barns alkoholvaner

Hvad viser andre danske undersøgelser?

Forældres vurdering af deres barns alkoholvaner

Vi har ikke kendskab til danske undersøgelser, der belyser børns alkoholvaner ud fra forældrenes perspektiv – herunder vurdering af forbrugets størrelse og bekymringer om dette.

Barnets alkoholvaner – ifølge forældre

I dette kapitel er det kun respondenter i alderen 26-64 år, der er forældre til mindst ét barn i alderen 11-17 år, som er inkluderet (n=331).

Figur 6.1.

- Det er især forældre til børn i alderen 16-17 år, der angiver, at deres barn har haft sin alkoholdebut. Blandt forældre til børn i alderen 11-15 år angiver 25 %, at deres barn har haft alkoholdebut sammenlignet med 97 % af forældre til 16-17-årige.

Figur 6.2.

- 7 % af unge mellem 11-15 år, har *ifølge forældrene*, prøvet at være fulde, mens andelen af unge mellem 16-17 år, der *ifølge forældrene*, har prøvet at være fulde, er 78 %.

Figur 6.3.

- *Ifølge forældrene*, drikker de ældre unge (16-17-årige) oftere alkohol end de yngre unge (11-15-årige). Blandt de 11-15-årige er der 6 %, der drikker alkohol mindst én gang om måneden sammenlignet med 70 % af de 16-17-årige, og der er 78 % af de 11-15-årige mod 3 % af de 16-17-årige, der aldrig drikker alkohol – ifølge deres forældre.
- I Region Syddanmark er der flere 11-17-årige, der ifølge forældrene, aldrig drikker alkohol, end i Region Sjælland (66 % vs. 49 %).

Forældres vurdering af deres barns alkoholforbrug

Figur 6.4.

- Godt otte ud af ti forældre til børn i alderen 11-17 år (84 %) vurderer deres barns alkoholforbrug som passende, mens hver niende (12 %) vurderer det som værende for højt. Der er kun én respondent, der vurderer sit barns alkoholforbrug som værende for lavt.

Forældres bekymringer omkring deres barns alkoholforbrug

Figur 6.5.

- Forældre, hvis barn drikker alkohol⁹, er blevet spurgt til bekymringer omkring deres barns alkoholforbrug. 44 % har mindst én bekymring omkring barnets alkoholforbrug.
- Blandt de forældre, der har bekymringer omkring deres barns alkoholforbrug, bekymrer størstedelen af forældrene sig om overgreb (34 %) og ulykker (25 %). 13 % bekymrer sig om sundhedskonsekvenserne.

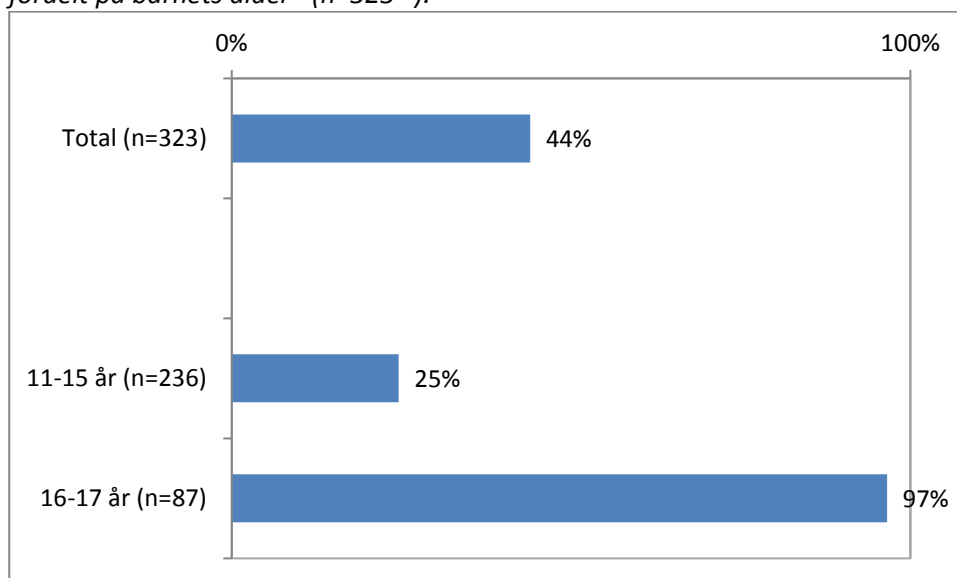
Forældres forståelse af deres barns alkoholforbrug – i forhold til andre unge på samme alder

Figur 6.6.

- De fleste forældre mener, at deres barn drikker *mindre* end andre unge på samme alder (76 %). Blot 23 % af forældrene mener, at deres barn drikker som gennemsnittet og ingen forældre mener, at deres barn drikker *mere* end gennemsnittet.

Barnets alkoholvaner – ifølge forældre

Figur 6.1. Andelen af forældre til børn mellem 11 og 17 år, hvis barn har prøvet at drikke en hel genstand – fordelt på barnets alder* (n=323¹⁰).

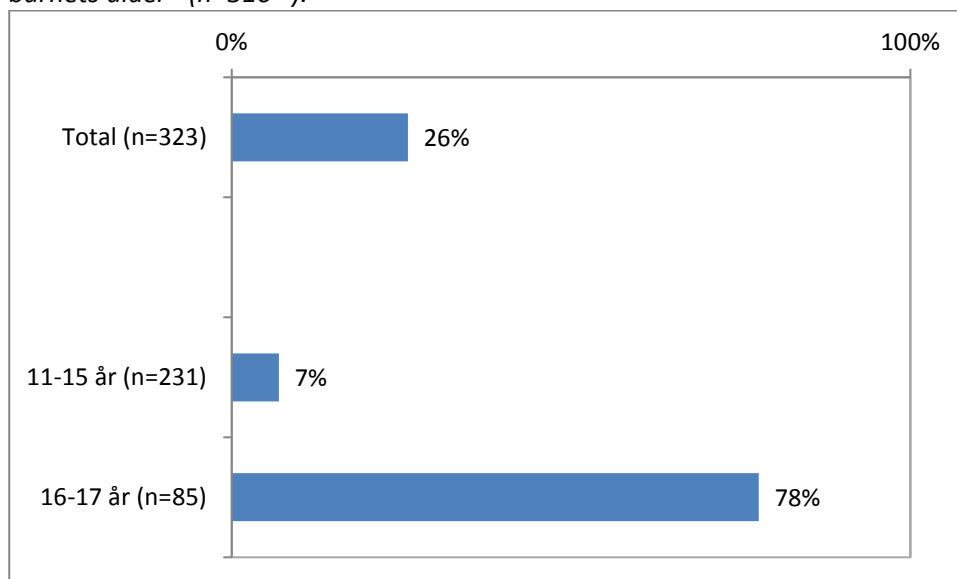

*Ingen signifikant forskel på region og barnets køn.

⁹ Den ene forælder, der angav at barnet drak for lidt, er heller ikke blevet spurgt om bekymringer vedrørende barnets forbrug.

¹⁰ Respondenter, der har svaret 'Ved ikke' (n=8) er ekskluderet fra analyserne til denne figur.

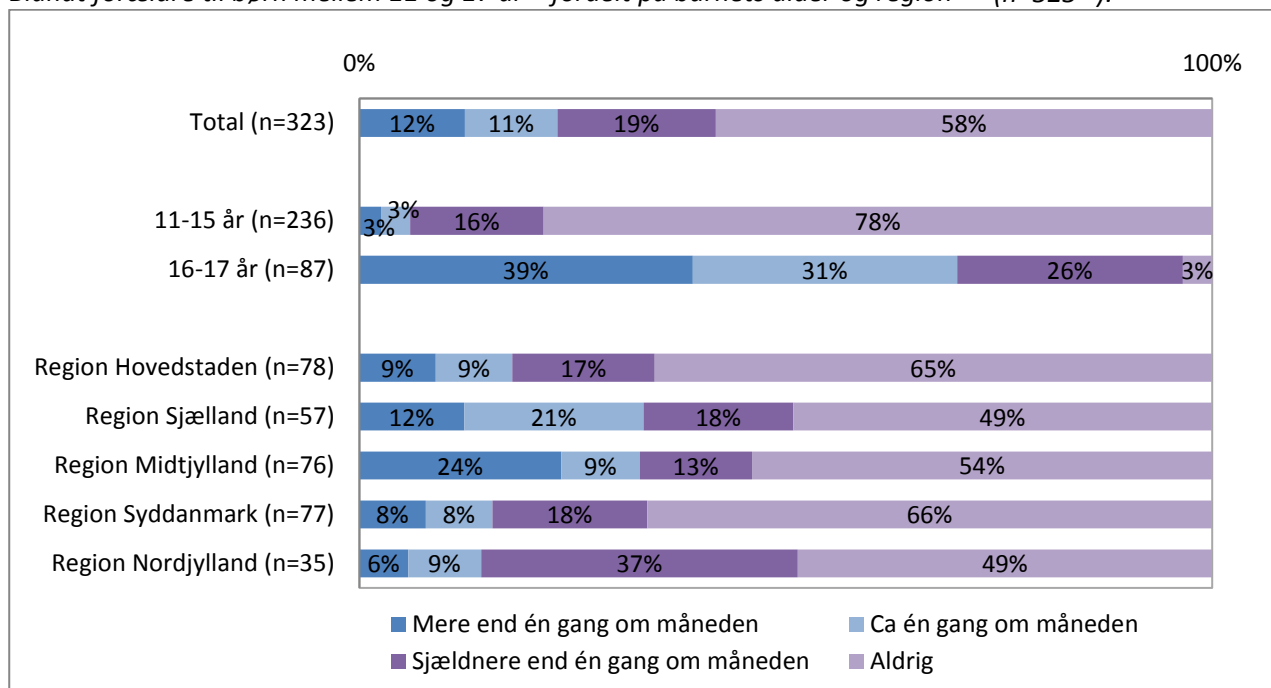
Figur 6.2. Andelen af forældre til børn mellem 11 og 17 år, hvis barn har prøvet at være fuld – fordelt på barnets alder* (n=316¹¹).

*Ingen signifikant forskel på region og barnets køn.

Figur 6.3. Hvor ofte drikker dit barn alkohol?

Blandt forældre til børn mellem 11 og 17 år – fordelt på barnets alder og region^{12*} (n=323¹³).

*Ingen signifikant forskel på barnets køn.

¹¹ Respondenter, der har svaret "Ved ikke" til spørgsmålet om, hvor vidt deres barn har prøvet at drikke en genstand (n=7), og respondenter, der har svaret 'Ved ikke' til spørgsmålet om, hvorvidt deres barn har prøvet at være fuld (n=8), er ekskluderet fra analyserne til denne figur.

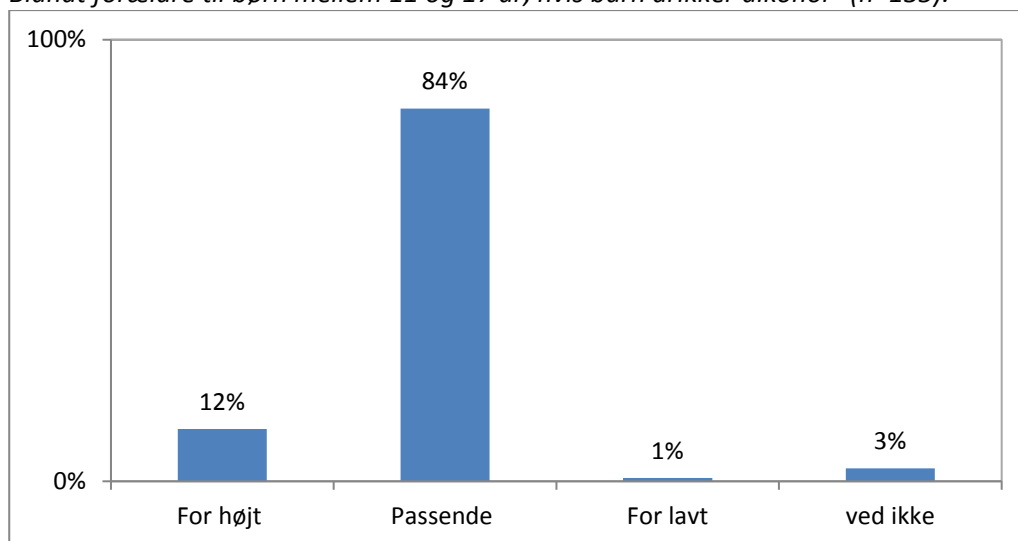
¹² Respondenter, der har svaret "Ved ikke" til spørgsmålet om, hvorvidt deres barn har prøvet at drikke en genstand (n=7) er ekskluderet fra analyserne til denne figur.

¹³ "Ved ikke"-kategorien er fjernet i denne figur. Der var ingen respondenter, der svarede 'Ved ikke' til spørgsmålet.

Forældres vurdering af deres barns alkoholforbrug

Figur 6.4. Hvordan vurderer du dit barns alkoholforbrug?

Blandt forældre til børn mellem 11 og 17 år, hvis barn drikker alkohol* (n=135).

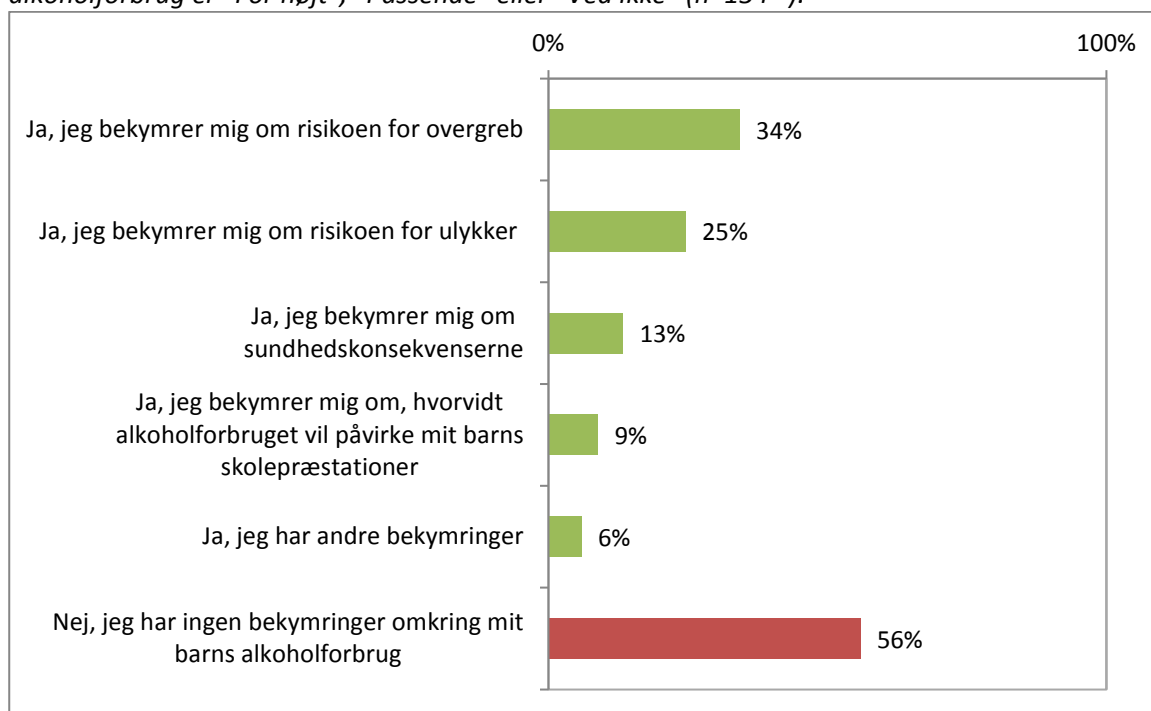

*Ingen signifikant forskel på region, barnets køn, barnets alder og forældres køn.

Forældres bekymringer omkring deres barns alkoholforbrug

Figur 6.5. Har du bekymringer omkring dit barns alkoholforbrug? (Angiv gerne flere svar).

Blandt forældre til børn mellem 11 og 17 år, der drikker alkohol og hvor forældrene mener, at deres barns alkoholforbrug er "For højt", "Passende" eller "Ved ikke" (n=134¹⁴).

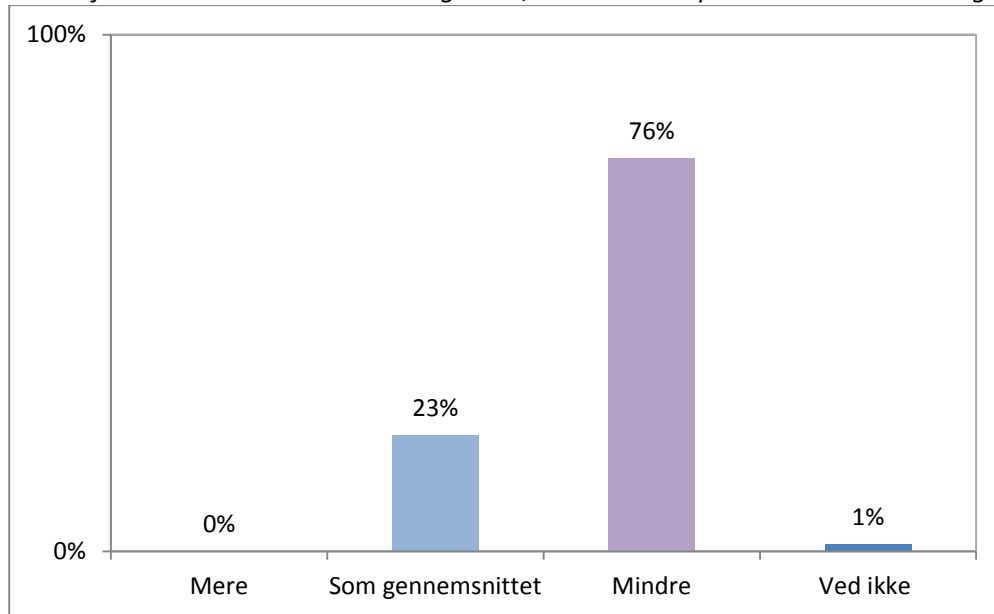

*Ingen signifikant forskel på region, barnets køn, barnets alder og forældres køn.

¹⁴ Der har været mulighed for at angive flere svar.

Forældres flertalsmisforståelse

Figur 6.6. *Hvor meget tror du, at dit barn drikker i forhold til andre unge på samme alder? Blandt forældre til børn mellem 11 og 17 år, hvis barn har prøvet at drikke én hel genstand (n=142).*

7. Forældres indflydelse på deres barns alkoholvaner

Hvad viser andre danske undersøgelser?

Forældres indflydelse på deres barns alkoholforbrug

Flere undersøgelser viser, at forældre har en vigtig rolle i de unges liv og påvirker de unges alkoholvaner (14;15). De regler, forældrene opsætter for deres børn – eksempelvis hvor mange genstande barnet må drikke, og hvornår barnet skal være hjemme, når barnet er til fest – har betydning for barnets alkoholforbrug (14). Blandt de unge, som har forældre, der tillader barnet at binge-drikke, har 68 % været fulde én eller flere gange i løbet af den seneste måned. Kun 27 % af de unge, hvis forældre ikke tillader barnet at drikke overhovedet, har været fuld én eller flere gange i løbet af den seneste måned (14).

Det ses desuden, at der blandt unge, der skal være hjemme kl. 02.00, er 29 %, der har binge-drukket to til tre gange inden for den seneste måned. Det gælder kun for 6 % af de unge, som skal være hjemme inden kl. 24 (14).

Forældres indflydelse på deres barns alkoholforbrug

I dette kapitel er det kun respondenter i alderen 26-64 år, der er forældre til mindst ét barn i alderen 11-17 år, som er inkluderet (n=331).

Figur 7.1.

- 85 % af forældrene oplever at have indflydelse på deres barns alkoholforbrug.
- 13 % oplever, at de *ikke* har indflydelse på deres barns alkoholforbrug, hvoraf størstedelen gerne vil have det.

Figur 7.2.

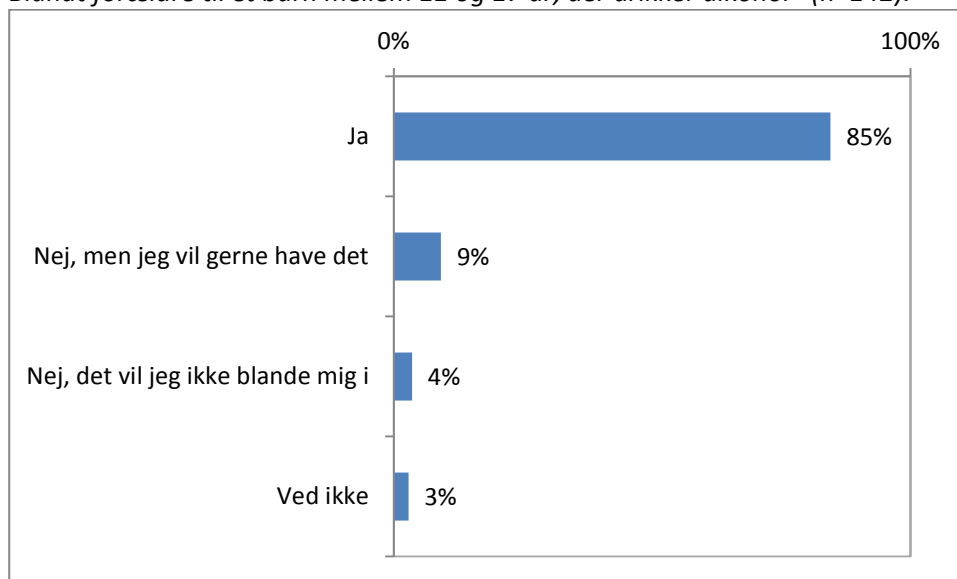
- 76 % af forældrene angiver, at de *gør* noget aktivt for at påvirke deres barn til at drikke mindre eller til ikke at drikke.

Figur 7.3.

- 8 % af forældrene, som *gør* noget aktivt for at påvirke deres barn til at drikke mindre eller ikke at drikke, forbyder deres barn at drikke. 16 % taler med forældrene til deres barns venner om fælles regler for alkoholforbrug, og 19 % følger en fælles alkoholpolitik i barnets klasse.
- Den største andel af forældrene taler med deres barn om hendes/hans alkoholforbrug (74 %). 11 % af forældrene har anvendt "Andet"-kategorien og angiver blandt andet, at deres barn får lov til at prøve at drikke lidt alkohol i samvær med dem, at deres barn ikke har lyst til at drikke, og at dialogen er vigtigere end forbud mod alkohol.

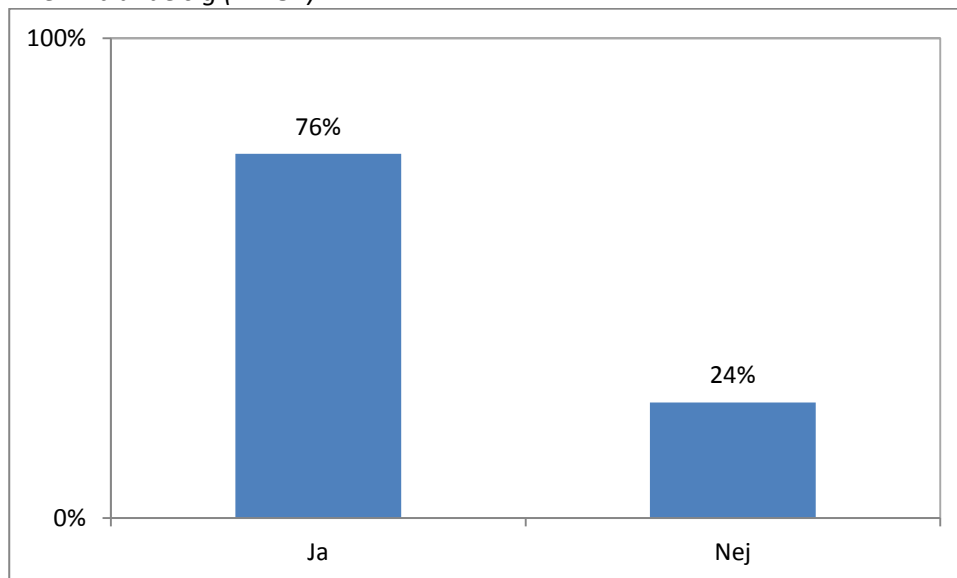
Forældres indflydelse på deres barns alkoholforbrug

Figur 7.1. Oplever du, at du har indflydelse på dit barns alkoholforbrug?
Blandt forældre til et barn mellem 11 og 17 år, der drikker alkohol* (n=142).

*Ingen signifikant forskel på forældres køn, barns køn, barnets alder og region.

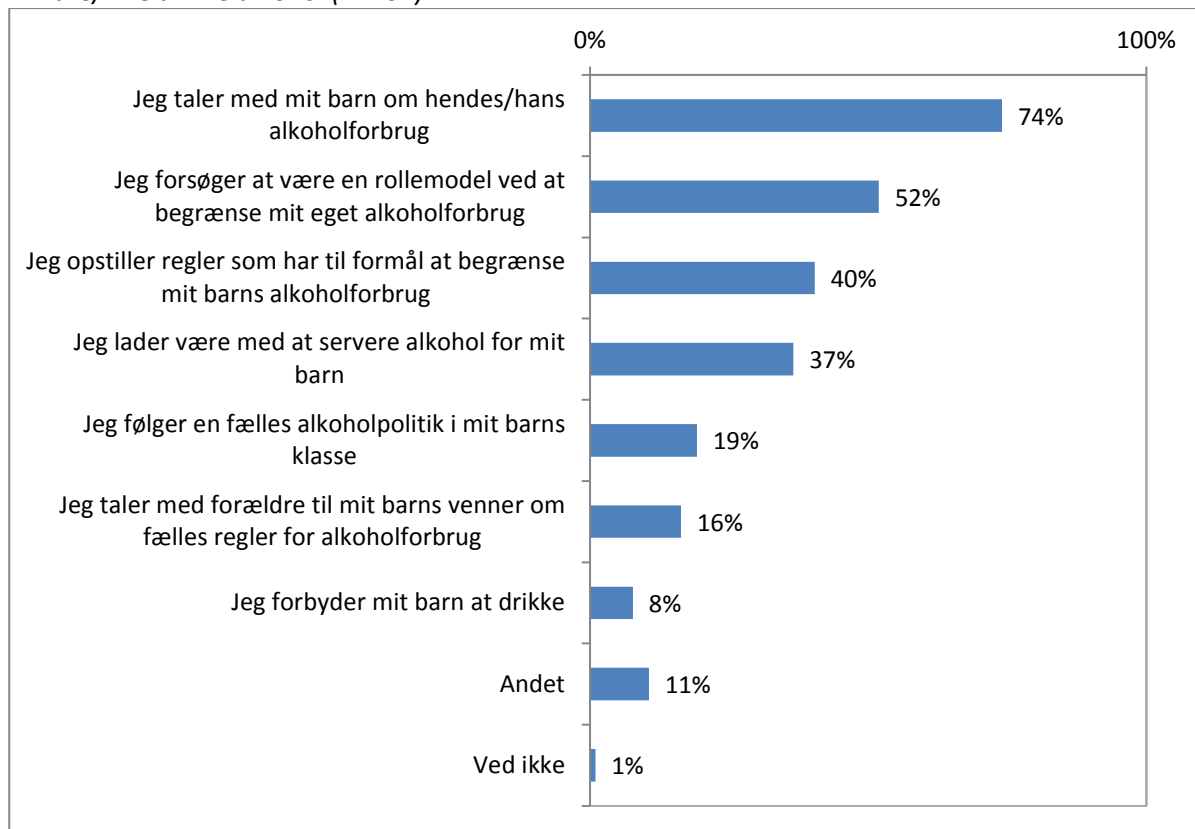
Figur 7.2. Gør du noget for at påvirke dit barn til at drikke mindre/ikke drikke alkohol?
Blandt forældre til et barn mellem 11 og 17 år, der drikker alkohol, hvor forældrene ikke har udtrykt, at de ikke vil blande sig (n=137).

*Ingen signifikant forskel på forældres køn, barns køn, barnets alder og region.

Figur 7.3. *Hvad gør du for at påvirke dit barn til at drikke mindre/ikke drikke alkohol? (Angiv gerne flere svar).*

Blandt forældre til et barn mellem 11 og 17 år, som gør noget aktivt for at påvirke deres barn til at drikke mindre/ikke drikke alkohol (n=104).

8. Metode

Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden igangsatte i 2014 alkoholkampagnen 'Fuld af Liv'. Formålet med kampagnen er at udskyde unges alkoholdebut, nedsætte alkoholforbruget og skabe en sundere alkoholkultur blandt unge, for på længere sigt at forebygge alkoholrelateret kræft.

Denne rapport er den første af sin slags, *efter* 'Fuld af Liv'-kampagnen startede. Rapporten omhandler danskernes holdninger til og viden om unges alkoholvaner.

Data i rapporten er baseret på en undersøgelse blandt 2.006 danskere i alderen 15-64 år, og alle oplysninger om respondenterne er selvrapporterede.

Respondenter i alderen 26-64 år, som har børn mellem 11 og 17 år, er blevet spurgt ind til deres børns alkoholforbrug, og disse oplysninger er således rapporteret af forældrene og ikke af de unge selv. Forældre med flere børn i aldersgruppen 11-17 år, er blevet bedt om at tage udgangspunkt i enten deres yngste eller ældste barn i aldersgruppen, og det webbaserede spørgeskema var sat op, så det var tilfældigt, hvilket barn de blev bedt om at tage udgangspunkt i.

Data er indsamlet af analysebureauet Epinion i perioden fra d. 4. august til d. 14. september 2014 via en webbaseret spørgeskemaundersøgelse. 'Fuld af Liv'-kampagnen startede d. 8. september 2014, så i princippet kan få respondenter være blevet påvirket af kampagnen, inden de besvarede spørgeskemaet. Denne potentielle påvirkning antages imidlertid at være minimal.

Repræsentativitet

Data er blevet indsamlet via kvoter, som er en sammensætning af data – f.eks. mænd i alderen 15-19 år fra Region Syddanmark – der svarer til den nationale sammensætning. Denne metode har sikret en national repræsentativ fordeling af respondenter i forhold til:

- Køn (mænd/kvinder)
- Alder (15-19 år/20-29 år/30-39 år/40-49 år/50-64 år)
- Region (Hovedstaden/Sjælland/Syddanmark/Midtjylland/Nordjylland)

Oplysninger om den nationale fordeling af de enkelte kvoter er hentet fra Danmarks Statistik. Det var tilladt, at de enkelte kvoter måtte afvige +/- 5 % i forhold til den nationale fordeling.

Rekruttering af respondenter

Personer i alderen 15-64 år er blevet rekrutteret via Epinions Danmarkspanel. Panelet består af 210.000 personer. Respondenterne blev inviteret pr. mail til undersøgelsen, hvor de blev gjort opmærksomme på, at undersøgelsen var et samarbejde mellem Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden, og at de ved at besvare spørgeskemaet deltog i lodtrækning om et gavekort.

Spørgeskemaet

Spørgeskemaet er udviklet af 'Fuld af Liv'-kampagnens evalueringsenhed og indeholder 71 spørgsmål. Antallet af spørgsmål, som den enkelte deltager blev stillet, afhang dels af, hvad respondenterne svarede, og dels af, hvorvidt respondenterne var forældre til børn mellem 11 og 17 år eller ej.

Svarprocent

I alt har 6.623 danskere i alderen 15-64 år påbegyndt undersøgelsen. Blandt disse, har 1.264 personer (19 %) afbrudt undersøgelsen, mens 3.353 personer (51 %) er blevet frascreenet. Frascreeningen er enten sket på grund af, at respondenterne ikke har passeret ind i målgruppen (15-64-årige) eller fordi den kvote, som de passede i, allerede var fyldt. I alt indgår der svar fra 2.006 respondenter i alderen 15-64 år i datasættet, der anvendes i denne rapport.

Tabel 8.1. Svarprocenter

	Antal personer (svarprocent)	Frafald
Påbegyndt undersøgelsen	6.623 (100 %)	
		1.264 (19 %) afbrød undersøgelsen
		3.353 (51 %) blev frascreenet (uden for målgruppe eller opfyldt kvote)
Respondenter, der har gennemført undersøgelsen, og som indgår i denne rapport	2.006 (30 %)	

Bortfaldsproblematikker ved webundersøgelser

Webbaserede undersøgelser bliver oftere og oftere anvendt til indsamling af data til befolkningsrepræsentative undersøgelser. Denne slags undersøgelser er nyere end undersøgelser udsendt via posten og telefoniske undersøgelser. Webbaserede undersøgelser har visse fordele, men også nogle ulemper. En fordel ved webundersøgelser er, at de både er billigere og hurtigere at gennemføre end undersøgelser via post eller telefon. Dog bliver svarprocenten for webundersøgelser generelt lavere end ved andre former for undersøgelser (16).

En ulempe ved webundersøgelser er, at webpaneler har en vis indbygget skævhed. Paneler består i udpræget grad af informationssøgende og nysgerrige personer, og generelt er der forholdsmæssigt få medlemmer blandt social dårligt stillede, kortuddannede, personer med anden etnisk herkomst end dansk og ældre. Epinion forsøger dog i videst mulig omfang at opnå optimal sammensætning af personer i panelet ved blandt andet at have karantæneregler, der medfører, at man højst kan få tilsendt en invitation med 11 dages mellemrum. Der er også løbende udskiftning af personerne i paneler, således at personerne ikke er

'trænede' til at besvare spørgeskemaer. Derudover arbejdes der systematisk med at finde de rigtige formuleringer til invitationerne til deltagerne, da emnespecifikke invitationer har en tendens til at skræmme visse typer af respondenter væk og tiltrække andre, hvilket åbenlyst kan give store problemer med repræsentativiteten.

Ud over skævheden i det adspurgte panel, kan der også være en skævhed i hvem fra panelet, der vælger at besvare et spørgeskema om viden om og holdninger til unges alkoholvaner. Måske vil personer, der har en personlig relation til unge, der drikker alkohol, være mere motiverede for at deltage end personer, der ikke er tæt knyttet til unge alkoholforbrugere. Der er imidlertid ikke nogen oplysninger om de personer, der ikke har besvaret spørgeskemaet, og det er derfor ikke muligt, via en bortfaldsanalyse, at undersøge, hvad der kendetegner denne persongruppe. Når data indsamles via kvoter, som det er tilfældet i denne undersøgelse, sikres det imidlertid, at det ønskede antal besvarelser fra bestemte persongrupper (i forhold til køn, alder og region) kan opnås. Det gør bortfaldsproblematikken mindre alvorlig i denne undersøgelse, selvom den stadig er eksisterende.

Statistiske analyser

Alle statistiske analyser er foretaget i SAS Enterprise Guide 5.1. For at teste, om en sammenhæng mellem to variable er statistisk signifikant, anvendes χ^2 -tests. En p-værdi på $<0,05$ betragtes som signifikant. I rapporten præsenteres signifikante forskelle i forhold til køn, alder, region og forældrestatus. I visse afsnit omkring forældre og deres børns alkoholvaner præsenteres signifikante forskelle ligeledes i forhold til barnets køn og barnets alder.

Spørgsmål til undersøgelsen?

Spørgsmål til undersøgelsen, datagrundlag, metode mv. kan rettes til analyse- og evalueringskonsulent Christine Lind Behrens (behrens@cancer.dk) fra Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens 'Fuld af Liv'-kampagnes evalueringsenhed.

Litteratur

- (1) Sundhedsstyrelsen. *Alkohol og Helbred*. København; 2008.
- (2) WHO I. *Alcohol drinking (IARC monographs on the evaluation of the carcinogenic risks to humans)*. 1988;44.
- (3) Schutze M, Boeing H, Pischon T, Rehm J, Kehoe T, Gmel G et al. *Alcohol attributable burden of incidence of cancer in eight European countries based on results from prospective cohort study*. *BMJ*:2011;342:1584.
- (4) McCambridge J, McAlaney J, Rowe R. *Adult Consequences of Late Adolescent Alcohol Consumption: A Systematic Review of Cohort Studies*. *PLoS Medicine*: 2010 jun; 8(2):1-13.
- (5) Bonomo Y. *Early onset of drinking increases alcohol use in adulthood*. *Evid Based Ment Health*: 2005 nov; 8(4):98.
- (6) Pitkänen T, Lyyra A, Pulkkinen L. *Age of onset of drinking and the use of alcohol in adulthood: a follow-up study from age 8-42 from females and males*. *Addiction*: 2005; 100.
- (7) Grant BF, Stinson FS, Harford TC. *Age of onset of alcohol use and DSM-IV alcohol abuse and dependence: a 12-year follow-up*. *J Subst Abuse*: 2001; 13(4): 493-504.
- (8) Hingson RW, Heeren T, Winter MR. *Age at drinking onset and alcohol dependence: age at onset, duration and severity*. *Arch Pediatr Adolesc Med*: 2006 jul; 160(7):739-46.
- (9) Hibell B, Guttormsson U, Ahlström S, Balakireva O, Bjarnason T, Kokkevi A, Kraus L. *The 2011 ESPAD Report – Substance Use among Students in 36 European Countries*. The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN): Stockholm; 2012.
- (10) Sundhedsstyrelsen. *Forebyggelsespakke- Alkohol*. København; 2012.
- (11) Schiøth C, Krarup AF, Behrens CL. *Unge alkoholvaner i Danmark 2014 – En kortlægning*. Kræftens Bekæmpelse, TrygFonden. København; 2014.
- (12) Nyhedernes Tænketaank Mandag, Morgen, Trygfonden. *Fremtidens Alkoholpolitik – Ifølge Danskerne*. København; 2009.
- (13) Marosi K. *Undersøgelse af de 11-15 åriges livsstil og sundhedsvaner 1997-2008*. København: Sundhedsstyrelsen; 2010.
- (14) Gundelach P, Järvinen M, Demant J, Østergaard J. *Unge, fester og alkohol*. København: Akademisk Forlag; 2006.
- (15) Børnerådet. *350 unges forhold til alkohol*; 2006.

- (16) Dobrow MJ, Orchard MC, Golden B, Holowaty E, Paszat L, Brown AD et al. *Response audit of an Internet survey of health care providers and administrators: implications for determinations of response rates*. J Med Internet Res: 2008;10(4):e30.
- (17) Eliassen M, Becker U; Grønbæk M, Juel K, Tolstrup JS. *Alcohol-attributable and alcohol-preventable mortality in Denmark: an analysis of which intake levels contribute most to alcohol's harmful and beneficial effects*. Eur J Epidemiol: 2014, 29:15-26

I denne rapport kortlægges danskernes viden om og holdninger til unges alkoholvaner 2014. Rapporten er baseret på en webbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt 2.006 danskere i alderen 15-64 år.

Undersøgelsen er nationalt repræsentativ i forhold til køn, alder og region.

I rapporten kortlægges blandt andet 15-64 åriges:

- Viden om de sundhedsmæssige konsekvenser af alkohol
- Viden om og holdninger til aldersgrænser for køb af alkohol
- Viden om og holdning til unges alkoholvaner
- Forældrenes vurdering af og indflydelse på deres barns alkoholvaner

Rapporten er udarbejdet af evalueringssenheten hos Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens alkoholkampagne 'Fuld af Liv'.

Fuld af liv
Kræftens Bekæmpelse og
TrygFondens alkoholkampagne
Strandboulevarden 49
2100 København Ø
Tlf.: 35 25 75 00
www.fuldafliv.dk